

Program nauczania muzyki w klasach 4–7 szkoły podstawowej

1. Omówienie założeń dydaktycznych i wychowawczych

Niniejszy program jest przeznaczony dla nauczycieli przedmiotu **muzyka** w klasach 4–7 szkoły podstawowej, czyli na drugim etapie kształcenia. Program określa treści nauczania zgodne z podstawą programową przedmiotu. Uwzględnia on podstawowy zakres wiadomości i umiejętności, niezbędny do ogólnego rozwoju ucznia i dalszego kształcenia. Treści nauczania są ściśle powiązane z celami edukacyjnymi, a kryteria wymagań – z systemem oceniania osiągnięć. Program został dostosowany do obowiązującej podstawy programowej oraz aktualnego prawa oświatowego.

Muzyka w szkolnictwie ogólnym jest przedmiotem specjalnym, wymagającym od nauczyciela specjalistycznego wykształcenia, a także wiedzy ogólnej i wrażliwości na sztukę. Warunki te mają umożliwić przekazanie uczniom określonego zakresu materiału, ale przede wszystkim obudzenie w nich wrażliwości estetycznej i potrzeby obcowania z muzyką. Dopiero włączenie muzyki w całość procesu edukacyjno-wychowawczego – korelacja z innymi dziedzinami – sprzyja w pełni realizacji zadań stojących przed tym wyjątkowym przedmiotem. Autorki programu, uwzględniając wszystkie wymienione zadania i warunki ich realizacji, zwracają szczególną uwagę na związki muzyki z językiem polskim i historią. Nawiązywanie do treści równoległe prowadzonych przedmiotów umożliwia uczniowi syntezę różnorodnych informacji, a także dostrzeganie ścisłych związków między kulturą a wydarzeniami historycznymi i społecznymi. Obserwacja dziejów muzyki w kolejnych epokach pomaga prześledzić wpływ rozwoju cywilizacji na zmiany zachodzące w kulturze.

Korelacja z przedmiotami humanistycznymi powinna polegać na ukazywaniu zależności pomiędzy powstawaniem muzyki artystycznej a uwarunkowaniami dziejowymi. Odniesienie pieśni historycznych, patriotycznych i religijnych do konkretnych wydarzeń historycznych nie tylko wzbogaca i utrwala wiedzę, ale także pozwala zrozumieć postawy i uczucia uczestniczących w nich ludzi. Teksty tych pieśni przybliżają określoną epokę, obyczaje, język i styl muzyczny.

Równie istotne na lekcjach muzyki jest nawiązywanie do języka polskiego poprzez zwracanie uwagi zarówno na warstwę słowną piosenek i innych utworów wokalnych, jak

i na melodykę i rytmikę mowy, budowę zdań, a także artykulację głosek i dźwięków. Uczeń ma okazję zaobserwować, jak istotną funkcję w wielu utworach muzycznych pełnią literatura i poezja. Obok wielkich dzieł muzyki klasycznej – jak opera, oratorium, kantata – w których tekst odgrywa bardzo ważną rolę, uczeń poznaje też folklor oparty na gwarze ludowej różnych regionów. Może się zdarzyć, że lekcje muzyki będą jedyną okazją do zetknięcia się z obyczajami, tradycją, a przede wszystkim – z arcyzmem ludowej kultury.

Niezwykle istotne jest również szukanie związków pomiędzy muzyką i plastyką. Oba przedmioty wiele zyskują na podkreślaniu zbieżnych cech. Forma, barwa, kontrast, treść, środki wyrazu i wiele innych elementów wspólnych dla różnych dziedzin sztuki inspirują do przeprowadzania analogii między dziełami muzycznymi a plastycznymi.

W klasach 4–7 mamy też do czynienia z korelacją z przedmiotami spoza bloku humanistycznego. Matematyka pomaga w rozumieniu i rozwiązywaniu zadań metrycznych, a logika matematyczna jest blisko spokrewniona z logiką występującą w muzyce. Również informatyka wkroczyła na dobre na teren muzyki. Komputery nie tylko pomagają w zapisie nutowym i w odtwarzaniu dźwięków, ale też stały się inspiracją i warsztatem pracy zastępującym tradycyjny instrument.

Nauczyciel ma ogromne możliwości, aby trafić do serca i umysłu ucznia, ponieważ muzyka jest sztuką, która zawsze budziła i nadal budzi zainteresowanie i podziw. Warunkiem osiągnięcia sukcesu w pracy jest przekazywanie wiedzy i umiejętności w urozmaicony i atrakcyjny sposób. Każdy dobry nauczyciel wie, że największym wrogiem na lekcji jest schematyzm, rutyna i co za tym idzie – nuda.

Nauczyciel-przewodnik, który stwarza odpowiednie sytuacje zadaniowe, rozwija wiarę we własne siły, zachęca, dopinguje, dodaje otuchy i wzmacnia motywację, a przez to umiejętnie wyzwała aktywność muzyczną, pobudza zainteresowania profesjonalną twórczością muzyczną – przygotowuje kulturalnego i świadomego odbiorcę muzyki artystycznej. Głównym zatem zadaniem nauczyciela muzyki jest otwarcie uczniów na sztukę poprzez dostarczanie im przyjemnych przeżyć na lekcjach, a tym samym wzbudzenie potrzeby obcowania z muzyką w codziennym życiu.

Na realizację postawionych zadań ramowy plan nauczania przewiduje niewiele czasu – założenia programowe przewidują 30 godzin obowiązkowych w ciągu roku szkolnego, ale pomysłowy nauczyciel może wykorzystać każde 45 minut bardzo efektywnie. Jeśli rozbudzi zainteresowania uczniów ciekawymi działaniami, może doprowadzić do sytuacji, w której oni sami zechcą się zająć muzyką poza szkolną klasą.

Program zakłada realizację treści, pozostawiając ich dobór i rozplanowanie nauczycielowi. Ten zaś powinien wziąć pod uwagę przygotowanie muzyczne klasy w latach po-

- Poznanie pisma nutowego;
 - Rozpoznawanie brzmienia najczęściej spotykanych in-strumentów muzycznych i głosów ludzkich;
 - Poznanie kultury i obyczajów różnych regionów ze szczególnym uwzględnieniem własnego;
 - Znajomość hymnu państwowego, godła i flagi Rzeczy-pospolitej Polskiej;
 - Znajomość hymnu Unii Europejskiej;
 - Znajomość różnego typu pieśni patriotycznych, historycznych, religijnych, obrzędowych, a także piosenek;
 - Poznanie wiadomości na temat wybitnych twórców;
 - Zaznajomienie się z wybitnymi dziełami muzycznymi różnych epok;
 - Zapoznanie się z nowymi technikami oraz przydatnymi w odbiorze muzyki nośnikami, programami komputerowymi i przeglądarkami internetowymi;
 - Poznanie dziedzictwa kultury narodowej i europejskiej, a także wybranych dokonań w muzyce światowej.
- **W zakresie nabywania umiejętności:**
 - Posługiwanie się podstawowymi pojęciami z dziedziny muzyki;
 - Nabycie podstawowej umiejętności pisania i czytania nut;

- Nabywanie umiejętności wybierania wartościowego repertuaru do słuchania z programów telewizyjnych i radiowych;
- Uczenie się szacunku dla wspólnego dobra;
- Wykształcenie szacunku dla potrzeb innych, szczególnie potrzeby relaksu i przebywania w środowisku wolnym od hałasu;
- Kształtowanie postawy otwartej na dialog.

3. Formy realizacji

Zróznicowanie zajęć pobudza zainteresowania i aktywność, pomaga w utrzymaniu uwagi zespołu klasowego. Uczestniczenie podczas lekcji w wielu formach aktywności nie tylko ułatwi uczniom zdobywanie wiedzy, ale też przede wszystkim wzmocni w nich pozytywne nastawienie do sztuki.

Najważniejszą formą wychowania muzycznego w klasach 4–7, tak jak w poprzednich latach nauki, jest **śpiew**. Materiał piosenek stanowi punkt wyjścia do poznawania muzyki i aktywnego w niej uczestniczenia. Wszystkie dzieci lubią i chcą śpiewać, dlatego dostarczenie im atrakcyjnego repertuaru pomoże nauczycielowi w umuzykalnieniu klasy i niebanalnym sposobie realizacji programu.

Warto się zastanowić, dlaczego właśnie piosenka jest tym najprostszym łącznikiem między dzieckiem a muzyką.

- Śpiewanie hymnu polskiego i pieśni patriotycznych;
 - Śpiewanie piosenek indywidualnie i w grupie;
 - Wykonywanie prostych figur tanecznych oraz łatwych układów taneczno-ruchowych;
 - Granie prostych melodii na instrumencie;
 - Wykonywanie prostych struktur dźwiękowych;
 - Słuchanie utworów analitycznie (rozpoznawanie i roz-różnianie cech);
 - Współdziałanie w zespole;
 - Rozwiązywanie problemów w sposób twórczy;
 - Prowadzenie rozmów o muzyce;
 - Interpretacja wykonywanych utworów;
 - Poszukiwanie, porządkowanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł;
 - Umiejętność organizacji pracy.
- **W zakresie wychowania:**
 - Rozwijanie wrażliwości estetycznej, zainteresowań i uzdolnień muzycznych;
 - Aktywne uczestniczenie w kulturze – udział w koncertach, konkursach, festiwalach itp.;
 - Kształcenie postaw przyszłych odbiorców muzyki;
 - Kształtowanie wyobraźni i postawy twórczej w zakresie muzyki oraz w dziedzinach pozamuzycznych;
 - Rozbudzanie aktywności własnej poprzez muzykowanie indywidualne i zespołowe;
 - Kształcenie poczucia odpowiedzialności podczas współpracy z grupą;
- Piosenka ma tekst, który szybciej od melodii działa na wyobraźnię i uczucia. Często się zdarza, że to słowa najpierw decydują o zainteresowaniu uczniów, a akceptacja melodii przychodzi później. Tekst odgrywa bardzo ważną rolę wychowawczą i edukacyjną, poszerza wiedzę o świecie i zachodzących w nim zjawiskach. Poszerza zasób słów, uczy prawidłowych zachowań i relacji z otoczeniem. Pomaga obserwować przyrodę, tłumaczy wiele wydarzeń społecznych i historycznych, przypomina o świętach, rocznicach, uroczystościach państwowych i rodzinnych. Nie ma tematu, który nie znalazłby odbicia w muzyce śpiewanej.
 - Piosenka jest najmniejszą skończoną formą muzyczną – zawiera w sobie wszystkie elementy wchodzące w skład całej muzyki. **Wykorzystując jedynie materiał piosenek, można wyjaśnić uczniom każdy problem muzyczny.** Może to być na przykład melodia, rytm, budowa formalna, nastrój, tempo, barwa, artykulacja, dynamika itp.
 - Śpiew umożliwia aktywne uczestniczenie w muzyce, bo instrument – głos – jest zawsze do dyspozycji dziecka. Śpiewanie indywidualnie i zespołowe rozwija słuch, muzykalność, poczucie rytmu, pamięć, a także dyscyplinę i współodpowiedzialność w grupie. Oprócz pozytywne-

go wpływu na dyspozycje ściśle muzyczne, śpiew przynosi korzyści pozamuzyczne, jak poprawę wad wymowy (jąkanie się), rozwój klatki piersiowej, właściwe operowanie oddechem, dotlenienie organizmu, poprawę postawy.

Rolą nauczyciela jest właściwy dobór repertuaru oraz wie-łostronne wykorzystanie ka ż dej piosenki. Warto nie ograni-czać się do samego śpiewu i urozmaicać zadania muzyczne poprzez wykorzystanie instrumentów, gestów, ruchu, panto-mimy, malowania, zastosowania zagadek melodycznych, rytmicznych, słownych itp.

Praca nad czystą intonacją i muzycznym wykonywaniem piosenek jest długotrwałym procesem i nie jest łatwa. Systematyczne, nied ługie ćwiczenia emisyjne rozpoczynające większość lekcji dają po pewnym czasie widoczne rezultaty. Satysfakcja nauczyciela, a zwłaszcza coraz ładniej śpiewają-cych uczniów, jest warta tego wysiłku.

Wielką radość sprawia uczniom **gra na różnego rodzaju instrumentach**. Atrakcyjność tej formy daje każdemu moż-liwość aktywnego uczestniczenia w zajęciach. W szkole dzie-ci maj ą do dyspozycji instrumenty perkusyjne, flety, keybo-ardy i pianino. Instrumenty mogą być wykorzystywane w różny sposób:

Zabawy twórcze i improwizacyjne rozwijają aktywną postawę uczniów, rozbudzają ich inwencję, wyobraźnię i wrażliwość w znaczeniu ogólnym i muzycznym. Pomoga-ją podejmować współpracę w grupie i uczyć szacunku dla pomysłów innych dzieci. Zadania twórcze mogą dotyczyć:

- Przygotowywania ilustracji dźwiękowych do zjawisk przy-rody i odgłosów otaczającego świata;
- Układania melodii lub rytmów do gotowych tekstów;
- Umuzyczniania wierszy;
- Realizowania własnych pomysłów w zakresie form mu-zycznych;
- Różnorodnych interpretacji piosenek i utworów. Niektóre przykłady gotowych zadań twórczych warto na-grać, by potem wysłuchać ich wspólnie z dziećmi. Pozwoli to uczniom na obiektywną ocenę swojej pracy, na skorygowa-nie jej lub pozostawienie bez poprawek.

Podczas **sluchania muzyki** na zajęciach nie da się stwierdzić, które dziecko słucha naprawdę uważnie i świa-domie. Bez w ątpienia zainteresowanie określonym utwo-rem pobudza uwagę i koncentruje ją na słuchanej muzyce. A zatem, najważniejszym zadaniem nauczyciela jest zacie-kawienie uczniów tym, co mają za chwilę usłyszeć. Niektóre utwory są na tyle atrakcyjne, że przemawiają do wszystkich bez wyjątku. Słuchanie musi być umiejętnie przygotowane, aby dzieci wiedziały, czego mają oczekiwać i na co zwrócić uwagę. Służą temu historyjki i anegdoty o kompozytorach przybliżające ich sylwetki, a także krótkie informacje wpro-wadzające do słuchanego utworu. W celu ułatwienia per-

- Do grania gotowych partii w instrumentacjach i akompa-niamentach;
- Do grania rytmów ze słuchu i z nut;
- Do tworzenia ilustracji muzycznych;
- Do wzbogacania tekstów słownych, opowiadań i wierszy;
- Do akompaniowania przy zabawach ruchowych;
- Do zagadek słuchowych;
- Do towarzyszenia niektórym utworom przeznaczonym do słuchania.

Dodatkowo instrumenty melodyczne dają możliwość grania melodii i akompaniamentów, m.in. burdonów, ostinat, trój-dźwięków.

Poprzez granie na róż nych instrumentach uczniowie uwalniają si ę na barwę dźwięku, rozwijaj ą poczucie ryt-mu, obserwują ró źnice wysokości dźwięków i kierunku me-lodii. Zespół owe muzykowanie uczy odpowiedzialności, umiejętno-ści koncentracji, dyscypliny, rozwija wyobraźnię muzyczną, inwencję twórczą i sprawność manualną. Utwory do grania stwarzają warunki do zapoznawania uczniów z elementami muzyki. Dzięki nim dzieciom łatwo jest na-uczyć się, co to jest rytm, tempo, dynamika, forma, melodia, barwa i harmonia.

Warto zachęcić uczniów do własnoręcznego budowania instrumentów. Choć nie brzmi ą one tak jak prawdziwe, to jednak dają dzieciom możliwość eksperymentowania ze światem dźwięków.

cepcji wskazane jest łączenie niektórych utworów z ruchem, gestem, malowaniem lub nawet gr ą na instrumentach.

Warto pamiętać, że e słuchanie towarzyszy każdej dzia łal-ności podejmowanej podczas lekcji. W zakres tej formy ak-tywności wchodzi odgłosy otoczenia, przyrody, śpiew, gra na instrumentach, słuchanie nagrań oraz muzyki żywej. Wszystko to wpływa na kształcenie wrażliwości słuchowej – wyczuwanie ró źnic dynamicznych, porównywanie źródeł oraz wysokoś ci dźwięków. Nauczycielowi ułatwia to omó-wienie takich zagadnień, jak zagrożenia zdrowia człowieka hałasem czy psychoterapeutyczne wartości muzyki.

Ruch to forma bardzo przez dzieci lubiana, mająca swe źródło we wrodzonej potrzebie zwłaszcza młodszych uczniów. Autorki są świadome ograniczeń lokalowych więk-szości szkół, jednak gorąco namawiają nauczycieli do po-dejmowania wysiłku i organizowania uczniom tego typu zabaw. Po zsunie-ciu ławek można wygospodarować miejsce do zabaw w kole, pomiędzy ławkami może poruszać się jed-no z dzieci lub kolejne rz ędy. Przy niektórych piosenkach, słuchanych utworach czy zabawach dzieci mogą wstawać, maszerować, skakać , okręcać się w miejscu, kołysa ć, wyko-nywać rękami ruchy i gesty. Ka ż dy, nawet niewielki element ruchu ożywia lekcję i pobudza zainteresowanie uczniów. Wyrabia ich spostrzegawczość, uwagę i szybką reakcję. Uła-twia przyswojenie elementów muzycznych, zwłaszcza tem-pa i rytmu. W zakres tej formy wchodzić mogą zabawy ze śpiewem, ilustracyjne, inscenizowane, taneczne, opowieści ruchowe i ćwiczenia rytmiczne. Ruch odgrywa istotną rolę podczas zadań twórczych.

4. Treści nauczania

W podziale na formy realizacji materiału

Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna	
W zakresie śpiewu i mowy	<ul style="list-style-type: none">• Śpiewanie z pamięci polskiego hymnu narodowego• Śpiewanie piosenek ze słuchu (z akompaniamentem lub a cappella), próba wspólnej interpretacji w wykonaniu zespołowym, a także próba własnej interpretacji w wykonaniu solowym• Śpiewanie piosenek i próba śledzenia zapisu nutowego• Śpiewanie tematów utworów literatury muzycznej• Rytmizowanie tekstów• Przygotowanie do tworzenia wypowiedzi w zakresie wokalnym poprzez: ćwiczenia oddechowe i emisyjne, kształcenie po-prawnej intonacji, doskonalenie dykcji (poprawne artykułowanie głosek i dźwięków)• Śpiewanie własnych melodii• Kształcenie poczucia wielogłosowości (śpiewanie kanonów i ćwiczeń w kanonie, np. gamy, śpiewanie współbrzmiących inter-wałów i trójdźwięków)• Śpiewanie z towarzyszeniem instrumentów perkusyjnych• Dźwiękonaśladowcze wykorzystanie głosu przy tworzeniu muzycznych ilustracji
W zakresie gry na instrumentach	<p style="text-align: center;">Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna</p> <ul style="list-style-type: none">• Akompaniowanie do piosenek• Akompaniowanie do zabaw• Granie prostych utworów na dzwoneczkach i / lub fl etach, ew. instrumentach klawiszowych• Granie wybranych tematów literatury muzycznej• Granie gamy C-dur i trójdźwięków w tej tonacji• Granie prostych partytur na głosy (melodyczne i perkusyjne)• Kształcenie poczucia wielogłosowości (granie kanonów, współbrzmiących interwałów i trójdźwięków)• Dobieranie trójdźwięków do melodii• Improwizowanie na wybranych instrumentach• Rozwijanie wrażliwości na barwę dźwięku – poprzez poszukiwanie ciekawych źródeł dźwięku• Dźwiękonaśladowcze wykorzystanie instrumentów perkusyjnych przy tworzeniu muzycznych ilustracji• Wykorzystanie gestodźwięków (ćwiczenia rytmiczne, improwizowanie rytmów, akompaniament do piosenek i ilustracje muzyczne)
W zakresie form ruchowych	<ul style="list-style-type: none">• Ćwiczenia z zakresu techniki ruchu, rozwijanie świadomości ruchowej i poczucia własnego ciała, rozwijanie umiejętności rozplanowania ruchu w przestrzeni, ćwiczenia poszczególnych mięśni ciała, kształcenie sprawności, koordynacji i precyzji podczas wykonywania zadań ruchowych• Ruchowe zaznaczanie akcentu metrycznego• Taktowanie podczas śpiewu i / lub słuchania utworu• Ruchowa realizacja ćwierćnut (marsz), ósemek (bieg)
W zakresie słuchania muzyki	<ul style="list-style-type: none">• Umiejętność wypowiadania się na temat słuchanej muzyki – wypowiedzi ustne, pisemne, także z innych dziedzin, np. plastyki• Odtwarzanie wybranych utworów ruchem• Uwrażliwianie na zjawiska akustyczne podczas ćwiczeń twórczych• Kształcenie słuchu melodycznego (rozróżnianie wysokości dźwięków, określanie kierunku linii melodycznej) w zabawach i ćwiczeniach• Kształcenie słuchu harmonicznego (jednogłosowość i wielogłosowość, major i minor, odróżnianie linii melodycznej od akompaniamentu)
W zakresie form twórczych	<ul style="list-style-type: none">• Tworzenie krótkich melodii• Proponowanie rytmów• Improwizowanie rytmu do tekstu• Improwizowanie melodii do rytmu• Improwizacja ruchowa do piosenek i utworów• Układanie własnych akompaniamentów do piosenek (gestodźwięki, instrumenty, ruch)• Tworzenie ilustracji muzycznych do wierszy, opowiadań i różnych zjawisk

- Budowanie zdań muzycznych – tworzenie muzycznych pytań i odpowiedzi, improwizowanie zakończenia melodii,
- Układanie własnych kompozycji (improwizowanie na instrumentach, głosem i za pomocą efektów dźwiękonaśladowczych)
- Tworzenie własnych kompozycji w określonej formie – AB, ABA, ronda, wariacji
- Opracowywanie wariantów tematu – swobodne przekształcanie i przetwarzanie
- Tworzenie wypowiedzi o muzyce za pomocą środków pozamuzycznych, np. plastycznych, literackich
- Konstruowanie wymyślonych instrumentów

zyk i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania

<p>W zakresie śpiewu i mowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Próba obserwacji zapisu nutowego piosenek i pieśni • Zwracanie uwagi na budowę formalną prezentowanych piosenek i pieśni • Uwrażliwienie na tempo, dynamikę i artykulację, poznanie oznaczeń związanych z wymienionymi elementami muzyki • Zapoznanie się z elementami notacji muzycznej: oznaczeniami metrum, pięciolinią, kluczem, zapisem nut na pięciolinii, wartościami rytmicznymi nut • Zwracanie uwagi na kierunek melodii • Uwrażliwienie na prawidłowe akcentowanie • Zapoznanie się z utworami literatury muzycznej, poznanie twórczości wybranych kompozytorów, poznanie nazw wybranych epok z historii muzyki przy okazji śpiewania tematów z literatury muzycznej • Zwracanie uwagi na charakterystyczne cechy polskich tańców narodowych oraz na cechy repertuaru ludowego z wybranych regionów Polski podczas wykonywania piosenek i pieśni opartych na rytmach typowych dla polskich tańców narodowych oraz pieśni ludowych • Uwrażliwienie na budowę formalną (zdania muzyczne – pytania i odpowiedzi, AB, ABA, rondo, wariacje), zastosowanie elementów muzyki podczas recytacji i rytmizowania tekstów
<p>W zakresie gry na instrumentach</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie się z wartościami rytmicznymi nut oraz zagadnieniami metrycznymi w oparciu o podane rytmy i ostateczną rytmiczną, akompaniamenty i instrumentację na instrumenty perkusyjne • Zapoznanie się z wartościami rytmicznymi nut, zapisem dźwięków w tonacjach C, F, G, D, a, d, e, funkcjami znaków chromatycznych i innymi elementami notacji muzycznej • Uwrażliwienie na kierunek melodii, współbrzmienia dźwięków na podstawie podanych melodii, akompaniamentów i instrumentacji na dzwonki / fl et/ instrument klawiszowy • Zwracanie uwagi na elementy muzyki (melodia, rytm, harmonia, tempo, artykulacja) w czasie wykonywania rytmów, melodii, akompaniamentów, instrumentacji • Zapoznanie się z utworami literatury muzycznej, poznanie twórczości wybranych kompozytorów, poznanie nazw wybranych epok z historii muzyki podczas grania tematów z literatury muzycznej • Zwracanie uwagi na charakterystyczne cechy polskich tańców narodowych oraz repertuaru ludowego z wybranych regionów Polski w czasie grania rytmów i melodii typowych dla polskich tańców narodowych oraz melodii ludowych • Omawianie zdania muzycznego (pytania i odpowiedzi) na przykładzie wybranych melodii do grania • Zapoznanie się z pojęciem gamy, uwrażliwienie na kierunek melodii
<p>W zakresie ruchu przy muzyce</p>	<p>W czasie wykonywania wybranych piosenek z repertuaru zamieszczonego w podręczniku lub prezentacji utworów z płyt CD próba zilustrowania przez uczniów ruchem omawianych na lekcjach zagadnień muzycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmian tempa, dynamiki, artykulacji • Budowy formalnej utworów (muzyczne pytania i odpowiedzi, AB, ABA, rondo, wariacje) • Wykonanie podstawowych kroków tanecznych wybranych polskich tańców narodowych • Kierunku linii melodycznej • Zaznaczania akcentu metrycznego • Taktowania podczas śpiewania lub słuchania utworu <p>Ponadto przy akompaniamencie nauczyciela:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ruchowa realizacja ćwierćnut (marsz), ósemek (bieg), ćwierćnuty z kropką i ósemki (podskoki) • Tańczenie wybranego tańca regionalnego
<p>W zakresie słuchania muzyki</p>	<p>W czasie słuchania utworów prezentowanych na lekcjach z płyt CD:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Słuchanie analityczne z ukierunkowaniem na wybrane cechy utworu • Określanie nastroju i charakteru utworów muzycznych • Rozpoznawanie aparatu wykonawczego (głosy, instrumenty) • Rozpoznawanie charakterystycznych cech polskich tańców narodowych w piosenkach, muzyce ludowej i opracowaniach artystycznych

Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania

<p>W zakresie słuchania muzyki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poznawanie wybranych pozycji literatury muzycznej • Zapoznanie się z sylwetkami niektórych kompozytorów • Poznawanie fragmentów dużych form scenicznych – oper i baletów • Zaznajomienie się z brzmieniem muzyki ludowej wybranych regionów Polski, a także z innych krajów • Zwrócenie uwagi na wątki patriotyczne i historyczne zawarte w niektórych utworach • Poznanie terminów określających rodzaje muzyki (tzw. klasyczna, ludowa, popularna) oraz jej funkcje (rytualno-obrzędowa, sygnalizacyjna, rozrywkowa), próba samodzielnego określania rodzaju i funkcji muzyki • Próba umiejscowienia muzyki w czasie – zauważenie różnorodności zależnej od epoki powstania na przykładzie utworów: M. Górnego, A. Vivaldiego, J.S. Bacha, W.A. Mozarta, L. van Beethovena, F. Chopina, S. Moniuszki, K. Szymanowskiego, W. Lutosławskiego, W. Kilara, H.M. Góreckiego, K. Pendereckiego • Percepcja elementów muzyki – wycucie zmian tempa, metrum, dynamiki i artykulacji, uwrażliwienie na barwę w muzyce (rodzaje głosów i instrumentów, zespoły wokalne i wokально-instrumentalne) • Zwracanie uwagi na budowę formalną utworów (kontrast i podobieństwo, wariant, powtórzenie), prowadzenie rozmów o muzyce
<p>W zakresie form twórczych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie tematów rytmicznych • Improwizowanie rytmu do tekstu • Improwizowanie melodii do rytmu • Tworzenie prostych kompozycji w określonej formie: AB, ABA, rondo, wariacji • Poszukiwanie informacji o muzyce w dostępnych źródłach, w tym zasobach komputera, programach multimedialnych i internecie • Kształcenie umiejętności interpretacji wykonywanych piosenek • Kształcenie umiejętności interpretacji wykonywanych utworów instrumentalnych • Interpretacja ruchowa utworów muzycznych • Wyrażanie gestem i/lub mimiką nastroju – pantomima • Interpretacja treści pozamuzycznych
<p>W zakresie form ruchowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonanie podstawowych kroków tanecznych wybranych polskich tańców narodowych • Tańczenie wybranego tańca regionalnego • Zabawy ruchowe i inscenizacje przy piosenkach • Ruchowe towarzyszenie piosenkom (marsz, bieg, podskoki) • Odtwarzanie ruchem nastroju

Wiedza o kulturze muzycznej, narodowym i światowym dziedzictwie kulturowym

<p>Wszystkie formy aktywności</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poznanie wybranych utworów z klasycznej literatury muzycznej • Zapoznanie z sylwetkami niektórych kompozytorów muzyki klasycznej • Przybliżenie fragmentów dużych form scenicznych – oper, baletów, musicalu, operetki • Zwrócenie uwagi na wątki patriotyczne i historyczne zawarte w niektórych utworach, podkreślenie związków z wydarzeniami umiejscowionymi w czasie • Świadome uczestniczenie w życiu kulturalnym i artystycznym – rozwój cech melomana (oferta programowa instytucji kulturalnych, środków masowego przekazu) • Świadome uczestniczenie w życiu kulturalnym i artystycznym – aktywne muzykowanie w środowisku (chór, orkiestra, zespół taneczny, folklorystyczny) • Świadome korzystanie z dóbr kultury – znajomość praw twórców i wykonawców • Zapoznanie z brzmieniem muzyki ludowej wybranych regionów Polski, a także z innych krajów. • Poszukiwanie informacji o muzyce w dostępnych źródłach, w tym zasobach komputera, programach multimedialnych i Internecie
--	---

<p>Śpiew i mowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pieśni patriotyczne: <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> i inne historyczne (np. <i>Pałacik Michła</i>, <i>Przybyli ulani</i>, <i>Pierwsza Kadrowa</i>, <i>Witaj, majowa jutrzeńko</i>, <i>Dalej chłopcy, dalej żywo</i>, <i>Czerwone maki na Monte Cassino</i>) • Pieśni artystyczne: F. Chopin <i>Hulanka</i>, S. Moniuszko <i>Prząśniczka</i>, L. van Beethoven <i>Oda do Radości z IX Symfonii</i>, K. Kurpiński <i>Polonez rycerski</i>, Z. Noskowski <i>Zła zima</i>, F. Schubert <i>Pstrąg</i> • Pieśni ludowe: kolędy i pastoralki, inne pieśni obrzędowe, regionalne, oparte na tańcach narodowych, z elementami gwary, przysłowia i powiedzenia, pieśni innych narodów • Wartościowe piosenki dziecięce i młodzieżowe oraz popularne – jedno- i wielogłosowe, w tym kanony
<p>Gra na instrumentach</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tematy z literatury muzycznej przeznaczone do grania na instrumentach, np: Fryderyk Chopin <i>Preludium Des-dur</i> op. 28 nr 15 i motywy utworów innych kompozytorów, w tym muzyka fi lmowa

	<ul style="list-style-type: none"> • Utwory ludowe do grania: kolędy i pastorałki, inne pieśni obrzędowe, regionalne, oparte na tańcach narodowych • Proste partyturki rytmiczne, melodyczne – jedno- i wielogłosowe, przeznaczone do wykonywania na instrumentach • Rytm polskich tańców narodowych do odtwarzania na dostępnych instrumentach • Wiersze polskich poetów, przeznaczone do umuzycznienia i ilustracji dźwiękowych • Struktury dźwiękowe do dwu znaków chromatycznych do wykonywania na instrumentach
Ruch	<ul style="list-style-type: none"> • Wartości rytmiczne nut i pauz do odtwarzania ruchem • Figury i układy ruchowe polskich tańców narodowych • Figury i układy ruchowe tańców regionalnych • Figury i układy ruchowe wybranych tańców towarzyskich • Utwory muzyczne przeznaczone do ilustracji ruchowej
Słuchanie muzyki	<ul style="list-style-type: none"> • Utwory literatury muzycznej (np. M. Gomółki, A. Vivaldiego, J.S. Bacha, W.A. Mozarta, L. van Beethovena, C. Debussy'ego, K. Szymanowskiego, W. Lutosławskiego, K. Pendereckiego) • Muzyka K. Szymanowskiego: wybrany <i>Mazurek</i>, fragmenty baletu <i>Harnasie</i> oraz przykład opracowania pieśni kurpiowskiej. • Muzyka F. Chopina: <i>Polonez A-dur</i> op. 40 nr 1, <i>Etiuda c-moll</i> op. 10 nr 12, wybrane mazurki i polonezy • Muzyka S. Moniuszki: wybrana pieśń i fragmenty oper – <i>Mazur</i>, <i>Aria Miecznika</i> • Polskie tańce narodowe i ich artystyczne opracowania (np. S. Wieniawski <i>Kujawiak</i>, L. Różycki <i>Krakowiak</i>, R. Twardowski <i>Oberek</i>) • Kolędy i pastorałki, inne pieśni obrzędowe, regionalne • Hymn narodowy <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> i inne pieśni historyczne (np. <i>Pałacyk Michła</i>, <i>Przybyli ulani</i>, <i>Witaj, majowa jutrzeńko</i>, <i>Dalej chłopcy, dalej żywo</i>, <i>Czerwone maki na Monte Cassino</i>), do słuchania we wzorcowych wykonaniach • Wartościowe piosenki dziecięce i młodzieżowe oraz popularne
Tworzenie muzyki	<ul style="list-style-type: none"> • Repertuar do śpiewania • Utwory literatury muzycznej • Wiersze, przysłowia, powiedzenia • Materiał dźwiękowy w obrębie tonacji do dwu znaków chromatycznych • Podstawowe wartości rytmiczne

W podziale godzinowym

KLASA 4

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
1. Czym jest muzyka?	<ul style="list-style-type: none"> • Wiersz E. Zawistowskiej <i>Muzyka... czym może być...</i>; • Dźwięki otaczającego świata; • Piosenka <i>A ja patrzę, a ja słucham</i> (K. Kwiatkowska, D. Gellner); • Zwrotka i refren; • Krzysztof Penderecki <i>Fluorescencje</i>; • Odgłosy; • Zabawa <i>Obrazek muzyczny</i>. 	I.1.1, 3 i 5 I.2.4 I.3.3 I.4.1 II.6 i 7 III.9
2. W krainie kontrastów muzycznych	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrasty muzyczne: wysoko–nisko, głośno–cicho, szybko–wolno; • Sopran i bas; • Piosenki <i>A ja patrzę, a ja słucham</i> (K. Kwiatkowska, D. Gellner) oraz <i>Na cztery i na sześć</i> (K. Kwiatkowska, D. Gellner); • Edvard Grieg <i>Peer Gynt</i> cz. VII <i>Powrót do domu</i>, Wolfgang Amadeus Mozart <i>Aria Królowej Nocy</i> z opery <i>Czarodziejski flak</i> i <i>Aria Figara</i> z opery <i>Wesele Figara</i>; • Zabawy muzyczne <i>Kropki i kropeczki</i>, <i>Szybko–wolno</i>, <i>Krótko–długo</i>, <i>Koncert na dwa psy</i>; 	I.1.1, 3 i 4 I.4.1 i 2 II.1.1 i 2 II.2.1 II.3.2 i 3 II. 6 i 7 III.1
3. Struny i smyczki	<ul style="list-style-type: none"> • Instrumenty strunowe – właściwości strun, pudło rezonansowe; • Skrzypce i kontrabas; • Piosenka <i>Na cztery i na sześć</i> (K. Kwiatkowska, D. Gellner); • Léo Delibes <i>Pizzicato</i> z baletu <i>Sylvia</i>, C.; Saint-Saëns <i>Słoń</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>; • Plansze <i>Instrumenty strunowe smyczkowe</i>; • Filmy <i>Instrumenty strunowe: skrzypce, kontrabas</i>. 	I.1.1 I.2.1 i 5 I.4.2 II.1.1 II.2.1 i 2 II.2.5 II.3.1 III.3

4. Dookoła jest rytm	<ul style="list-style-type: none"> • Puls w muzyce; • Takt, metrum, akcent; • Ćwierćnuty i ósemki oraz pauzy; • Piosenki <i>Na cztery i na sześć</i> (K. Kwiatkowska, D. Gellner) oraz <i>Pałacyk Michła</i> (anonim, J. Szczepański) ; • Pieśni patriotyczne; • Plansza <i>Rytm i metrum</i>. 	<p>I.1.1, 3 i 4 I.2.1 I.3.1 II.1 i 2 II.2.2 i 4</p>
5. Spytaj, usłyszysz odpowiedź	<ul style="list-style-type: none"> • Poprzednik i następnik; • Repetycja; • Piosenka <i>Już październik</i> (mel. ludowa z Bałkanów, P. Smoczyński); • Gama C-dur; • Plansze <i>Budowa utworu i Melodia</i>. 	<p>I.1.1, 3, 5 i 6 I.2.1, 4 i 5 I.4.4 II.1.1 II.2.1, 3 i 5 II.4.3</p>
mat lekcji	Zagadnienia i materiały ydaktyczne	Podstawa programowa
6. Kolory jesieni	<ul style="list-style-type: none"> • Nastrój w muzyce; • Piosenki <i>To już jesień</i> (mel. rumuńska, P. Smoczyński) oraz <i>Już październik</i> (mel. ludowa z Bałkanów, P. Smoczyński); • Półnuta; • U. Smoczyńska <i>Jesienne granie</i> oraz J.S. Bach <i>Musette</i> – do grania; • Zabawa <i>Jesienna kompozycja dla całej klasy</i>. 	<p>I.1.1 i 4 I.2.1, 4 i 5 I.4.4 II.1.1 II.2.1 i 2</p>
7. Muzyka na wielu strunach	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenki <i>Już październik</i>, <i>To już jesień</i>; • Instrumenty strunowe uderzane – fortepian; • Fryderyk Chopin – najslynniejszy polski pianista i kompozytor; • Fryderyk Chopin <i>Preludium e-moll</i>, Wolfgang Amadeus Mozart (?) <i>Bulka z masłem</i>; • Fortepian – instrument solowy i akompaniujący; • Zabawy <i>Duet na czarnych klawiszach</i>, <i>Wskaż c!</i>; • Plansze <i>Instrumenty strunowe uderzane</i>. 	<p>I.1.1 I.2.1, 4 i 5 I.4.1–4 II.1.1 II.2.1, 2 i 5 II.3.1 i 3 II.6 i 7 III.1</p>
8. Święto Niepodległości – 11 listopada	<ul style="list-style-type: none"> • Polski hymn narodowy i inne pieśni patriotyczne; • <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> (anonim, J. Wybicki) i pieśń <i>Przybyli ulani pod okienko</i> (mel. ludowa, F. Gwiżdż); • Film <i>Od „Pieśni Legionów” do hymnu</i>; • Plansze <i>Polski hymn państwowy</i>. 	<p>I.1.1 i 2 I.2.1 i 4 I.4.1 i 2 II.3.3 III.2 III.8</p>
9. W naszej kuchni wszystko gra	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>W kuchni</i> (W. Sołtysik, U. Smoczyńska); • Synkopa; • Ostinato; • Zabawy <i>Grająca kuchnia</i> oraz <i>Szklana muzyka</i>. 	<p>I.1.1, 3 i 4 I.2.1 i 3–5 I.4.4 II.2.1, 2 i 5</p>
10. Nasze instrumenty	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Mam tam-tam</i> (S. Marciniak, E. Zawistowska); • Cała nuta; • Szkolne instrumentarium; • Zabawy <i>Echo rytmiczne</i> i <i>Rytmiczny przekładaniec</i>; • Partyturka do piosenki <i>O kina daiko</i>; • Samba; • ew. Plansze <i>Instrumenty perkusyjne melodyczne i Instrumenty perkusyjne niemelodyczne</i>; • ew. fi lm <i>Funga alafi a</i>. 	<p>I.1.1, 4 i 5 I.2.1, 3 i 4 I.3.1 II.1.1 i 2 II.2.1–3 II.3.1</p>
11. Zapas muzyki na zimę	<ul style="list-style-type: none"> • Formy muzyczne AB, ABA; • Piosenka <i>Zła zima</i> (Z. Noskowski, M. Konopnicka); • Leopold Mozart <i>Jazda saniami</i>; • Kropka z prawej strony nuty; • Łuk łącznik; • Zabawa <i>Kot na płocie</i>. • ew. Plansze <i>Budowa utworu</i>. 	<p>I.1.1, 3, 5 i 6 I.2.1, 3 i 4 I.3.3 I.4.1–4 II.1.1 II.2.2 II.4.3</p>
lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
12. Muzyka z krzyżkiem i bemolem	<ul style="list-style-type: none"> • Znaki chromatyczne (krzyżyk, bemol, kasownik); • Piosenki <i>Zła zima</i> (Z. Noskowski, M. Konopnicka); 	<p>I.1.1 i 3 I.2.1</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Kolędy do grania na instrumentach; • ew. Plansze <i>Melodia</i>. 	I.3.1 i 3 I.4.4 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.1.5 III.1 III.4
13. W oczekiwaniu na świąteczne wieczory	<ul style="list-style-type: none"> • Tradycje świąteczne – pastoralki i kolędy; • Pastoralka <i>Jam jest dudka</i> (anonim); • Kolędy do grania na instrumentach. 	I.1.1 i 3 I.2.1 II.1.1 II.2.1–3 i 5 III.4 III.6–8
14. Poloneza czas za- cząć	<ul style="list-style-type: none"> • Polskie tańce narodowe; • Pieśń <i>Polonez rycerski</i> (K. Kurpiński, J. Nepomucen Kamiński); • Nagranie <i>Poloneza rycerskiego</i>; • Artystyczne opracowanie tańca; • Polonez w wykonaniu kapeli ludowej ; • Fryderyk Chopin <i>Polonez A-dur</i> op. 40 nr 1; • Zabawa <i>Smaczna włoszczyzna</i>; • ew. plansza demonstracyjna <i>Polskie tańce narodowe – Polonez</i>. 	I.1.1 I.2.3 I.3.1 I.4.1 i 2 II.3.3 II.4.1 II.5.1 III.1 III.4
15. Pójdźmy razem w korowodzie	<ul style="list-style-type: none"> • Szesnastki i pauza szesnastkowa; • Rytm poloneza; • Podstawowe kroki i fi gury taneczne poloneza; • Pieśń <i>Polonez rycerski</i> (K. Kurpiński, J. Nepomucen Kamiński); • Nagranie <i>Poloneza rycerskiego</i> ; • ew. Plansza demonstracyjna <i>Polskie tańce narodowe – Polonez</i>; • Filmy <i>Polonez – pokaz tańca</i> oraz <i>Polonez z opery Halka Stanisława Moniuszki</i>; 	I.3.1–2 I.4.1–4 II.1.1 II.2.2 II.5.1
16. Hej, krakowski grają taniec!	<ul style="list-style-type: none"> • Charakterystyczne cechy i rytmy krakowiaka; • Synkopa; • piosenka <i>Krakowiacy zawadiacy</i> (T. Struzik, S. Karaszewski); • ew. Plansza demonstracyjna <i>Polskie tańce narodowe – Krakowiak</i>; 	I.1.1 i 4 I.2.3 I.3.1 I.4.2 i 3 II.1.1 i 2 II.2.2 II.5.1 III.4

emat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
17. Krakowskie legendy	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Krakowiacy zawadiacy</i> (T. Struzik, S. Karaszewski); • Plansza demonstracyjna <i>Polskie tańce narodowe – Krakowiak</i>; • Film <i>Krakowiak</i>; • Ludomir Różycki <i>Krakowiak</i> z baletu <i>Pan Twardowski</i>; • Krakowiak ludowy; • <i>Płynie Wisła, płynie</i> (akompaniament do grania); • <i>Płynie Wisła, płynie</i> (akompaniament do tańczenia); • <i>Wiązanka melodii krakowskich</i>; • Kroki i fi gury taneczne krakowiaka. 	I.1.1 i 4 I.2.1 i 3 I.3.1 i 2 I.4.1–4 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.3.3 II.4.1 II.5.1 III.3 III.4
18. Fryderyk Chopin – kompozytor sercu najbliższy	<ul style="list-style-type: none"> • Dzieciństwo i młodość kompozytora; • <i>Rozmowa z fortepianem</i> (U. Smoczyńska, D. Gellner); • Utrwalenie wiadomości o fortepianie; • Fryderyk Chopin <i>Polonez g-moll, Mazurek E-dur</i>; • <i>Preludium „Deszczowe” do grania</i>; • fi lm <i>Fryderyk Chopin</i>. 	I.1.1, 5 i 6 I.2.1 i 5 I.4.1–4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.5.1 II.6 i 7 III.1 III.2 III.3

19. W podróży z Chopinem	• <i>Hulanka</i> (F. Chopin, S. Witwicki);	I.1.1 i 3
	• Życie i twórczość najwybitniejszej postaci polskiej kultury muzycznej; • Miejsca związane z Fryderykiem Chopinem; • Fermata; • Fryderyk Chopin <i>Etiuda c-moll, Polonez A-dur, Polonez g-moll</i> ; • F. Chopin <i>Preludium Des-dur</i> (fragment) do grania; • fi lm <i>Fryderyk Chopin</i> .	I.2.1 i 4 I.4.1–4 II.1.1 II.2.1, 2, 4 i 5 II.4.2 II.5.1 II.6 i 7 III.1 III.2
20. Wiosna tuż-tuż...	• Piosenka <i>Kiedy przyjdzie wiosna?</i> (M. Małecki, E. Szeptyńska); • Coda i mormorando.	I.1.1, 3–6 I.4.3 i 4 II.1.1 II.2.2
21. Cztery smyki	• Piosenka <i>Kiedy przyjdzie wiosna?</i> (M. Małecki, E. Szeptyńska); • Rodzina instrumentów strunowych smyczkowych; • Kwartet smyczkowy; • Zoltán Kodály <i>Hárry János</i> , Camille Saint-Saëns <i>Łabędź</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i> , Franz Schubert IV część <i>Kwartetu Es-dur</i> ; • ew. Plansze <i>Instrumenty strunowe smyczkowe</i> ;	I.2.4 i 5 I.4.1–4 II.1.1 II.2.1 II.3.1 i 3 III.5 III.9
22. Klucze i kluczyki	• Piosenka <i>Złoty kluczyk</i> (S. Marciniak, B. Lewandowska); • Przedtakt; • Zabawa <i>Grające klucze</i> ;	I.1.1 i 3 I.2.4 i 5 II.2.2 i 4
at lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
23. Wiosenne tradycje	• Piosenki <i>Złoty kluczyk</i> (S. Marciniak, B. Lewandowska), <i>Kłania się Marzanka</i> (anonim), <i>Kogucik</i> (anonim); • Wiosenne zwyczaje; • Zabawa <i>Wypędzanie zimy</i> ;	I.1.1 I.2.1 i 5 II.1.1 III.4
24. Wiosna pełna muzyki	• Muzyka ilustracyjna; • Piosenka <i>W kurniku</i> (W. Rudziński, S. Karaszewski); • Wiersz J. Kulmowej <i>Wiosenny wietrzyk</i> ; • Ludwig van Beethoven VI <i>Symfonia „Pastoralna”</i> fragment pt. <i>Burza</i> , Ludwig van Beethoven <i>Oda do radości</i> , inne przykłady muzyki ilustracyjnej, np. <i>Łabędź</i> Camille’a Saint-Saënsa, <i>Bułka z masłem</i> Wolfganga Amadeusa Mozarta (?); • L. van Beethoven <i>Oda do Radości</i> (fragm.) – utwór do grania;	I.1.1, 3 i 5 I.2.1 i 4 I.4.1, 3 i 4 II.4.3 II.6 i 7 III.1
25. Nastroje wiosenne	• Instrumenty strunowe szarpane – harfa ; • Claude Debussy <i>Arabeska</i> w transkrypcji na harfę; ew. nagrania innych utworów ilustracyjnych, np. <i>Lot trzmiela</i> Nikołaja Rimskiego-Korsakowa, <i>Obrazki z wystawy</i> Modesta Musorgskiego, <i>Karnawał zwierząt</i> Camille’a Saint-Saënsa, <i>Symfonia dziecięca</i> cz. I Leopolda Mozarta; • A. Vivaldi <i>Wiosna</i> oraz <i>W grocie króla gór</i> E. Griega – utwór do grania; • ew. Plansze <i>Instrumenty strunowe szarpane i uderzane</i> ; • Film <i>Harfa</i> .	I.2.1 i 4 I.4.1–4 II.1.1 II.2.1–4 II.3.1
26. Muzyka ludowa	• Dzieło Oskara Kolberga; • Bogactwo polskiego folkloru; • Etnografi a; • <i>Chodzony, Krakowiak</i> , utwór regionalny; • ew. Plansze <i>Folklor Polski</i> oraz <i>Kapela ludowa</i> .	I.1.1 I.3.1 i 2 I.4.1 i 3 II.5.1 i 2 II.9 III.2–5 III.9
27. Trochę historii... i „wielkie plany dla każdej mamy”	• Konstytucja 3 maja; • Pieśni patriotyczne; • Pieśń <i>Witaj, majowa jutrzeńko</i> (anonim, R. Suchodolski); • E. Grieg <i>Poranek</i> – utwór do grania.	I.1.1, 3 i 4 I.2.1 i 3 II.1.1 II.2.1, 2 i 5 III.1
28. Muzyka w dobrej	• Formy muzyczne AB, ABA, rondo;	I.1.1, 3 i 6

formie	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiew w kanonie; • Kanon <i>Idzie wiosna</i>, pieśń <i>Witaj, majowa jutrzeńko</i> (anonim, R. Suchodolski); • Dmitrij Kabalewski <i>Galop</i>, Camille Saint-Saëns <i>Słoń z Karnawału zwierząt</i>, Severio Mercadante <i>Rondo Russo</i>; • Plansze <i>Budowa utworu</i>. 	<p>I.2.3 i 5 I.3.3 I.4.1, 2 i 4 II.4.3</p>
29. Marzenia i życzenia	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Pioseneczka o marzeniach</i> (K. Kwiatkowska, Z. Książek); • Edvard Grieg <i>Poranek</i> – utwór do grania. 	<p>I.1.1, 3, 5 i 6 I.2.1, 4 i 5 II.2.1–3 II.9 III.5–7</p>
emat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
30. Wakacje na sześciu strunach	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Hej, lato, lato, lato</i> (A. Markiewicz, K. Wodnicka); • Kanon <i>Lubię podróże</i> (mel. tradycyjna, U. Smoczyńska); • Kanon – zasady wykonywania; • Instrumenty strunowe szarpane – gitara; • Utrwalenie wybranych wiadomości; • Jorge Morel <i>Bossa in re</i>; • ew. Plansze <i>Instrumenty strunowe szarpane i uderzane</i>; • Film <i>Gitara</i>. 	<p>I.1.1 i 3 I.4.2 II.1.1 II.2.1–4 II.3.1</p>
31. Wyprawa na morski brzeg	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Hej, lato, lato, lato</i> (A. Markiewicz, K. Wodnicka) i szanta <i>Pacyfik</i> (anonim, S. Klupś); • Szanta; • Zabawa <i>Morski port</i>. 	<p>I.1.1 I.2.4 i 5 II.1.1 II.2.1</p>
32. Na podhalańską nutę	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenki: <i>Hej, lato, lato, lato</i> (A. Markiewicz, K. Wodnicka), <i>Pacyfik</i> (anonim, S. Klupś), <i>W murowanej piwnicy</i> (anonim); • Muzyka podhalańska z przyśpiewką; • Plansza <i>Folklor Polski</i>; • Co pamiętamy z lekcji muzyki – kwiz. 	<p>I.1.1 I.2.1 i 3 I.4.1 i 2 II.1.1 II.2.1 i 2 II.3.3 II.4.1 II.5.2 II.8 III.3 i 4</p>

KLASA 5

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
1. Magia i religia – muzyka w służbie ducha	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zabierz się razem z nami</i> (śl. pol. S. Karaszewski); • Słuchanie: negro spirituals <i>Git on bo'd child'en</i>, A. Vivaldi <i>Jesień</i> z cyklu <i>Cztery pory roku</i>, przykłady muzyki z czterech świątyń: kościoła, cerkwi, meczetu i synagogi; • Rola muzyki w życiu człowieka. 	<p>I.1.1.a, 1.5.d I.2.1.d, 2.4.a-c I.3.3 I.4.1.a, b, 4.2.e, 4.3 II.2.1, 2.2, 2.4 II.4.1, 4.2 II.7 III.1, 3, 4, 5</p>
2. De gustibus non est disputandum	<ul style="list-style-type: none"> • Negro spirituals <i>Zabierz się razem z nami</i> (śl. pol. S. Karaszewski); • Słuchanie: W.A. Mozart <i>Allegro z Eine kleine Nachtmusik</i>, C. Orff <i>O Fortuna</i> z kantaty <i>Carmina Burana</i>; • Granie: akompaniament instrumentów perkusyjnych, pieśń ludową <i>Plon niesiemy, plon</i>; • Gust muzyczny, samodzielne uzasadnianie wyboru ulubionych utworów; • Rozrywkowa funkcja muzyki w dziejach ludzkości. 	<p>I.1.1.a I.2.1.b, c I.3.2.b I.4.1.a, b, d, 4.2.c, 4.3, 4.4.c, d II.4.1, 4.3, II.5.2 II.6-9 III.1, 3, 4, 9</p>

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
3. Czas miniony, czas obecny	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Siekiera, motyka</i>; Rola muzyki w czasie II wojny światowej; Słuchanie: dowolne utwory z repertuaru muzyki poważnej; Granie: rytm polki. 	I.1.1.b I.2.1.d I.4.1.c II.2.1, 2.2, 2.3 II.8
4. Jesienne kompozycje nie tylko muzyczne	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Rozwiczriona jesień</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Zawistowska) – śpiewanie piosenki w zespole; Różne rodzaje pauz; Odczytywanie oznaczeń grafi cznych instrumentów i gestodźwięków w partyturkach; Tworzenie akompaniamentu z wykorzystaniem „jesiennych” przedmiotów (np. kasztany, żołądźcie, liście). 	I.1.1.a I.2.1.a, d, 2.3, 2.4.b II.1.1 II.2.1, 2.2
5. Wielka rodzina instrumentów perkusyjnych	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Rozwiczriona jesień</i> (muz. J. Smoczyński, sł. E. Zawistowska) – śpiewanie w zespole piosenki; Słuchanie: A. Chaczaturian <i>Taniec z szablami</i>; Granie: <i>Opowieść jesiennego deszczu</i> (mel. G. Drażek, oprac. K. Jakóbczak-Drażek); Instrumenty perkusyjne w orkiestrze; Rozpoznawanie instrumentów perkusyjnych na ilustracjach i po brzmieniu; Podział instrumentów perkusyjnych na melodyczne i niemelodyczne; Źródła dźwięku w instrumentach perkusyjnych; Plansza <i>Instrumenty perkusyjne</i> oraz fi lmy prezentujące grę na różnych instrumentach perkusyjnych. 	I.1.1.a I.2.1.a, d, 2.5 I.4.2.a II.2.1, 2.2 II.3.1
6. Jesienne dzwony	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka ludowa <i>Bandoska</i> – granie na fl etach/dzwonkach, <i>Opowieść jesiennego deszczu</i> (mel. G. Drażek, oprac. K. Jakóbczak-Drażek); Określenie nastroju (trybu minorowego) utworu; Jan Paweł II jako papież, wybitny Polak i miłośnik sztuki; Ludwisarstwo i najsłynniejszy dzwon – Zygmunt. 	I.2.1.c, 2.1, 2.2 II.3.1 III.2, 3
7. Drogi Polaków do niepodległości	<ul style="list-style-type: none"> Pieśń <i>Leguny w niebie</i> (muz. i sł. A. Kowalski); Słuchanie: I.J. Paderewski <i>Krakowiak fantastyczny</i>; Różne sposoby walki o niepodległość; I.J. Paderewski – wirtuoz, kompozytor, polityk i ambasador Polski; Rozpoznawanie w utworze artystycznym cech krakowiaka; Pieśni historyczne związane ze świętem 11 listopada; Śpiewanie pieśni patriotycznej związanej ze świętem. 	I.1.1.b I.3.2.b I.4.1.a, d, 4.2.d II.5.1 III.7, 8
8. Muzyka na jesienną pogodę	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Zawsze jest pogoda</i> (muz. W. Kaleta, sł. J. Holm); Nastrój w muzyce; Słuchanie: G.F. Händel <i>Muzyka na wodzie</i> (możliwości instrumentów dętych); Znajomość oznaczeń artykulacyjnych – kropki przy nucie i nad nutą, łuku łącznika i łuku legato. 	I.1.1.a I.2.5 I.3.1 I.4.1.a, 4.2.a, e, 4.3 II.3.1, 3.3 II.4.1 II.6 III.1
Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
9. Grające powietrze	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Zawsze jest pogoda</i> (muz. W. Kaleta, sł. J. Holm); Instrumenty dęte blaszane – trąbka, waltornia, puzon, tuba – znajomość budowy, brzmienia i zasad wydobywania dźwięku; Plansza <i>Instrumenty dęte blaszane</i>, fi lmy: <i>Trąbka, Waltornia, Puzon i Tuba</i>; Słuchanie: G. Rossini <i>Uwertura</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i> (trąbka), C.M. von Weber <i>Chór strzelców</i> z opery <i>Wolny strzelec</i> (waltornia); Tworzenie kompozycji muzycznej, w której głównym „instrumentami” będą przedmioty grające dzięki powietrzu; Słuchanie: J. Golland <i>Koncert na tubę</i> (tuba), G. Lohmann <i>Diabelski puzon</i> (puzon). 	I.1.1.a I.2.3, 2.5 I.4.2.a, 4.3 II.3.1, 3.3
10. W oczekiwaniu	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Ogólnie zima</i> (muz. J. Smoczyński, sł. J. Holm) – śpiewanie w grupie piosenki; 	I.1.1, I.1.6

na pierwszy śnieg	<ul style="list-style-type: none"> • Zjawiska muzyczne: synkopa, przedtakt, pauzy, volty; • Kolędy i pastorałki – <i>Pójdźmy wszyscy do stajenki</i> na dzwonekch/fl etach; • Nazwy, funkcje i zapis różnych oznaczeń muzycznych, w tym znaków chromatycznych; • Samodzielne odnajdywanie w nutach piosenki rytmu z synkopą. 	I.2.1.c II.1.1, 1.2 II.2.1, 2.2, 2.3 III.4
11. Wkrótce święta Bożego Narodzenia	<ul style="list-style-type: none"> • Pastorałka <i>My też, pastuszkowie</i> – śpiewanie solo lub w grupie pastorałki; • Kolędy i pastorałki – <i>Pójdźmy wszyscy do stajenki</i>, <i>Jezus malusieńki</i> – muzykowanie na instrumentach melodycznych; • Polskie zwyczaje związane z Bożym Narodzeniem; • Oznaczenia dynamiczne, akcent muzyczny; • Kapele ludowe i ich instrumenty. 	I.1.1.a I.2.1.c I.4.2.a, e II.1.1 III.4
12. Koldowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Pastorałka <i>My też, pastuszkowie</i> – śpiewanie solo lub w grupie pastorałki; • Kolędy i pastorałki – muzykowanie na instrumentach melodycznych; • Kolędowanie – solowe występy chętnych uczniów. 	I.1.1.a I.2.1.b, c, d II.1.1 III.4
13. Jeszcze jeden mazur dzisiaj	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zimowy mazur</i> (J. Smoczyński, E. Zawistowska); • Słuchanie: <i>Mazur</i> w wykonaniu kapeli ludowej, S. Moniuszko <i>Mazur</i> z opery <i>Straszny dwór</i>; • Rozpoznawanie charakterystycznych cech mazura; • Granie: rytmy mazura; • Poznawanie wybranych kroków i fi gur mazura; • Film <i>Mazur</i>; • Interaktywna plansza demonstracyjna <i>Mazur</i>. 	I.1.1.a, 1.4 I.2.1.c, 2.3 I.4.1.d, 4.2.d II.4.1 II.5.1 III.4
emat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
14. Szybko i wolno – oberek i kujawiak	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenki <i>Taniec tupaniec</i> (K. Kwiatkowska, S. Karaszewski), <i>Zimowy kujawiak</i> (W. Kaleta, E. Zawistowska); • Słuchanie: <i>Oberek i Kujawiak</i> w wykonaniu kapeli ludowej, R. Twardowski <i>Oberek</i>, H. Wieniawski <i>Kujawiak a-moll</i>; • Rozpoznawanie cech oberka i kujawiaka; • Granie: rytmy kujawiaka i oberka; • Podstawowe cechy oberka i kujawiaka; • Wybrane kroki i fi gury oberka i kujawiaka; • Określanie cech polskich tańców narodowych; • Interaktywne plansze demonstracyjne – <i>Oberek, Kujawiak</i>; • Filmy <i>Oberek i Kujawiak</i>. 	I.1.1.a, 1.6 I.2.1.c, 2.5 I.3.2.a I.4.1.d, 4.2.d III.4
15. Polski karnawał w rytmach tańców narodowych	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenki <i>Zimowy mazur</i> (J. Smoczyński, E. Zawistowska), <i>Taniec tupaniec</i> (K. Kwiatkowska, S. Karaszewski), <i>Zimowy kujawiak</i> (W. Kaleta, E. Zawistowska), piosenki z 4 klasy; • Określanie cech polskich tańców narodowych; • Układ taneczny wybranego tańca narodowego; • Recytacje w rytmach tańców polskich; • Słuchanie: artystyczne opracowania tańców narodowych; • Granie: rytmy polskich tańców narodowych. 	I.1.1.a, 1.4, 1.6 I.2.1.a I.3.2.a I.4.1.d, 4.2.d II.1.1 II.5.1
16. O operze w tempie presto	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Gioachino</i> (M. Sarnowska) – śpiewanie piosenki solo i tutti; • Opery – muzyczne przedstawienia teatralne; • Opera – budowa, elementy spektaklu, wykonawcy i realizatorzy; • Granie: temat z <i>Uwertury</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i> G. Rossiniego G. <i>Bizet</i>, akompaniament na łyżkach; • G. Rossini. 	I.1.1.a I.2.1.b, d I.4.1.a II.2.1, 2.3, 2.4 II.3.2, 3.3 II.4.1, 4.3 II.6, 7 III.1, 2, 3

17. Czar muzyki płynącej ze sceny	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Gioachino</i> (M. Sarnowska) – śpiewanie piosenki solo i tutti; • Słuchanie: G. Rossini <i>Uwertura</i> do opery <i>Wilhelm Tell</i>, S. Moniuszko <i>Aria Skołuby</i> oraz <i>Mazur</i> z opery <i>Straszny dwór</i>; • Opera – budowa przedstawienia; • Granie: <i>G. Bizet</i>, fragment <i>Pieśni Torreadora</i> z opery <i>Carmen</i>; • Wybrane filmy przedstawiające pracę w Teatrze Wielkim – Operze Narodowej oraz <i>Aria Skołuby</i> ze <i>Straszego dworu</i>. 	<p>I.1.1.a I.2.1.c I.4.1.a, b, 4.2.e II.3.1 II.4.1, 4.3 III.3</p>
--	---	---

mat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
18. Za kulisami opery	<ul style="list-style-type: none"> • Pieśń <i>Prząśniczka</i> (muz. S. Moniuszko, sł. J. Czeczot); 	I.1.1.b
– Stanisław Moniuszko	<ul style="list-style-type: none"> • Słuchanie: S. Moniuszko <i>Polonez Miecznika</i> z opery <i>Straszny dwór</i>, S. Moniuszko <i>Straszny dwór. Mazur, Aria Miecznika, Aria z kurentem</i>; • Granie: S. Moniuszko <i>Dziad i baba</i>; • Stanisław Moniuszko – kompozytor narodowy. 	<p>I.2.1.c I.4.1.a, 4.2.b, e, 4.4.a II.3.2 II.4.1, 4.3 II.6, 7 III.1</p>
19. Dom pełen muzyki	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Muzykalna rodzina</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. E. Zawistowska); • Śpiewanie piosenki z obserwacją zapisu nutowego; • Czytanie notacji muzycznej (szukanie fragmentu składającego się z dźwięków gamy, analiza wstawek melodycznych); • Przypomnienie wiadomości o Mozarcie i jego muzycznej rodzinie; • Praca lutnika – specyfika zawodu, wielkie rodziny lutników; • obejrzenie filmu <i>W pracowni lutnika</i> (poznanie poszczególnych etapów pracy nad instrumentem); • S.S. Czarniecki <i>Concerto Liliowe</i>, cz. III <i>Allegro molto con brio</i> (wyk. K. Jakowicz i J. Jakowicz); • Współczesne rodziny muzyczne Jakowiczów i Tabęckich. 	<p>I.1.1.a I.2.1.b I.4.1.a, 4.2.a, 4.3 II.1.1 II.2.1, 2.2 II.6, 7 III.1</p>
20. Największy kompozytor	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenki: <i>Muzykalna rodzina</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. E. Zawistowska), <i>Orkiestry dęte</i> (muz. U. Rzeczowska, sł. J.T. Stanisławski); • Słuchanie: J.S. Bach, <i>Tocatta d-moll, II Koncert Brandenburski F-dur</i>, cz. III; • J.S. Bach – przedstawienie sylwetki kompozytora; • Organy – omówienie i prezentacja instrumentu; • Granie: J.S. Bach, <i>Musette</i> w układzie wielogłosowym, akompaniament do piosenki; • Rodziny instrumentów – powtórzenie i usystematyzowanie grup instrumentalnych. 	<p>I.1.1.a I.2.1.b, c I.4.1.a II.6, 7 III.1</p>
21. Organy	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Orkiestry dęte</i> (muz. U. Rzeczowska, sł. J.T. Stanisławski); • Organy – omówienie i prezentacja instrumentu; • Organy – najślynniejsze instrumenty w Polsce. 	<p>I.1.1.a I.2.1.b, c I.4.1.a II.6, 7</p>
22. Każdy ma głos!	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Rozkołysz pieśnią świat</i> (muz. W. Korcz, sł. W. Chotomska); • Słuchanie: F.B. Mâche <i>Korwar, Zielony mosteczek</i>; • Zasady prawidłowego operowania głosem; • Ćwiczenia na prawidłowy oddech, właściwą dykcję i emisję – wierszyki M. Strzałkowskiej. 	<p>I.1.1.a, 1.3 I.4.2.e, 4.4.d II.3.2 II.7</p>
23. Głos w różnych barwach	<ul style="list-style-type: none"> • Słuchanie: S. Moniuszko <i>Aria Skołuby</i> z opery <i>Straszny dwór</i>, J.S. Bach <i>Deposuit potentes</i> z <i>Magnificat</i> oraz <i>Es ist vollbracht</i> z <i>Pasji wg św. Jana</i>, W.A. Mozart <i>Aria Królowej Nocy</i> z opery <i>Czarodziejski flak</i>; • <i>A ty matulu – a chłóz tam puka</i> w wykonaniu A. Nowak i w opracowaniu K. Szymanowskiego; • Podstawowe głosy ludzkie – wywiad z Jadwigą Rappé; • Tzw. biały głos ludowej śpiewaczki; • Muzyka regionu kurpiowskiego; • Odróżnianie oryginalnej muzyki ludowej od jej artystycznego opracowania; • Karol Szymanowski. 	<p>I.1.1.a, 1.3, 1.6 I.4.1.a, d, 4.2.b e II.3.2, 3.3 II.4.1 III.3, 4</p>

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
24. Instrumenty dęte drewniane	<ul style="list-style-type: none"> Instrumenty dęte drewniane – fl. et, klarnet, obój i fagot – ogólna budowa instrumentów dętych drewnianych, rozpoznawanie instrumentów na zdjęciu i po brzmieniu; Jazz; Słuchanie: J.S. Bach, <i>Badinerie z Suity h-moll</i>, A. Vivaldi <i>Koncert G-dur</i>, cz. III, G. Gershwin <i>Błękitna rapsodia</i>; Granie: standard jazzowy <i>Kiedy święci idą do nieba</i>; Plansza <i>Instrumenty dęte drewniane</i>; Improwizacja w muzyce; G. Gershwin – klasyk jazzowy. 	I.2.1.c, 2.5 I.4.1.a, b, 4.2.a, b, e II.1.1, II.3.1, 3.3 II.4.2 II.6
25. Odmieniony świat – wariacje muzyczne	<ul style="list-style-type: none"> Wiersz <i>Wróżby</i> W. Broniewskiego, przysłowia ludowe; Formy muzyczne – wariacje; Słuchanie: W.A. Mozart <i>Wariacje „Ah, vous dirai-je, Maman”</i>; Rozpoznawanie w utworze zmian tematu i określanie, na czym one polegają; Granie: <i>Melodia francuska</i>; Tworzenie wariacji o tematyce wiosennej; Plansza <i>Budowa utworu muzycznego</i>. 	I.1.4, 1.6 I.2.1.c, 2.5 I.3.3 I.4.1, 4.2.c, 4.4.a II.1.1 II.4.3 II.7
26. Majówka w dobrej formie	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Na majówkę, na wędrowną</i> (W. Chotomska, A. Zygierewicz), <i>kanon Wszyscy, co chcą być z nami</i> (J. Rohwer, U. Smoczyńska); Słuchanie: M. Musorgski <i>Taniec kurczątków w skorupkach</i> z cyklu <i>Obrazki z wystawy</i>, J. Brahms <i>Taniec węgierski D-dur</i> nr 13, W.A. Mozart <i>XI Sonata fortepianowa A-dur</i>, cz. III <i>Rondo alla Turca</i>, W.A. Mozart <i>Wariacje „Ah, vous dirai-je, Maman”</i>; Układ taneczny do utworu oparty na kroku polki; Utrwalenie form muzycznych – rozpoznawanie budowy utworów. 	I.1.1.a, c, 1.5.d I.2.3, 2.4.c I.3.3 I.4.2.c, 4.4.a II.4.3
27. Serwetki Tadeusza Kościuszki	<ul style="list-style-type: none"> Pieśń <i>Dalej chłopcy, dalej żywo</i> (muz. K. Hofman, autor słów nieznanymi) – śpiewanie w grupie piosenki; Przypomnienie podstawowych cech krakowiaka; Określenie budowy piosenki; Granie: akompaniament perkusyjny do piosenki; Tło historyczne pieśni i Tadeusz Kościuszko; Oznaczenie <i>da capo al fine</i>. 	I.1.1.b, 1.6 I.2.1.d, I.4.2.d, 4.4.d II.2.3 II.4.3 II.5.1
28. Grające kamienie	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Sny kamieni</i> (muz. J. Smoczyński, sl. E. Szeptyńska) – śpiewanie w grupie piosenki; Słuchanie: M. de Falla <i>Taniec ognia</i>; Niekonwencjonalne wykorzystanie kamieni do zabaw muzycznych i akompaniamentu; Znajomość znaków chromatycznych: krzyżyka, kasownika, bemola. 	I.1.1.a I.2.1.d, 2.4.b, 2.5 I.3.3 I.4.3 II.1.1 II.2.1, 2.2
29. Nad błękitną wodą	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Sny kamieni</i> (muz. J. Smoczyński, sl. E. Szeptyńska), <i>Wesoły żeglarz</i> (mel. angielska, sl. polskie T. Śliwiak) – śpiewanie w grupie i fragmentów solo piosenek; Słuchanie: C. Saint-Saëns <i>Akwarium</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>; Granie: trójdźwięki C-dur i d-moll na dzwoneczkach; Elementy ilustracyjne w utworach muzycznych. 	I.1.1.a I.2.1.d, 2.4.b I.4.3 II.1.1, 1.2 II.2.1, 2.2
emat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
30. Nad polskim morzem	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Wesoły żeglarz</i> (mel. angielska, sl. pol. T. Śliwiak), piosenka ludowa <i>Naszô nënka., Lato, lato</i> (L.J. Kern, W. Krzemieński); Charakterystyka regionu Kaszub; Kaszubskie instrumenty ludowe. 	I.1.1.a, 1.6 I.2.1.c, d I.4.1.d, 4.2.a II.2.3 II.3.1 II.4.1
31. Co zostało w pamięci	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka: <i>Lato, lato</i> (L.J. Kern, W. Krzemieński), piosenki z całego roku – śpiewanie w grupie i solo (fragmenty) wybranych piosenek; Słuchanie: wybrane utwory z całego roku; Odgadywanie zagadek muzycznych polegających na rozpoznawaniu utworów poznanych w ciągu roku szkolnego; Sprawdzenie znajomości większości oznaczeń muzycznych znajdujących się w nutach podręcznika, takich jak: wartości rytmiczne, znaki repetycji, akcent, takt itp. ; Grupy instrumentów – powtórzenie i przyporządkowywanie do określonych 	I.1.1.a-c, 1.3 I.4.1.a-d, 4.2.a-e, 4.3 II.1.1 II.2.1, 2.2, 2.3 II.4.1, 4.2, 4.3 II.6, 7 III.1

- grup (strunowe smyczkowe, strunowe szarpane, dęte drewniane, dęte blaszane, perkusyjne);
- Zabawy i zagadki ruchowo-muzyczne.

KLASA 6

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
1. Przyroda i świat	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka: <i>Zielona piosenka</i> (muz. A. Struzik-Nawrocka, sł. A. Kuk). Odgłosy otoczenia. m.in. przyrody (głosy ptaków, śpiew wielorybów humbaków). C. Saint-Saëns, <i>Ptaszarnia</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>. Doskonalenie umiejętności odczytywania zapisu nutowego: znak chromatyczny, metrum, przedtakt, łuk łącznik. Akompaniament gestodźwięków. 	I.1.1 I.2.3, 2.4.b, 2.5 I.3.3 II.1.1
2. Koncert na głosy	<ul style="list-style-type: none"> Piosenki: <i>Zielona piosenka</i> (muz. A. Struzik-Nawrocka, sł. A. Kuk), <i>Jesienna bossa nova</i> (muz. i sł. T. Struzik). Budowa aparatu mowy człowieka, nazwy głosów męskich. Higiena i ćwiczenia głosu. Stanisław Moniuszko. Solo i tutti. S. Moniuszko <i>Aria Stefana</i> z opery <i>Straszny dwór</i>. Granie: S. Moniuszko <i>Aria Skołuby</i>. 	I.1.1.a, 1.3 I.2.1.c I.4.1, 4.2.b, d, e, 4.3 II.3.2, 3.3 II.4.1, 4.3 II.5.1 II.6 II.7 III.1 III.3
3. Rodzaje chórów i sposoby wykonywania muzyki wokalne	<ul style="list-style-type: none"> Piosenki: <i>Jesienna bossa nova</i> (muz. i sł. T. Struzik), <i>Idą leśni</i> (muz. J. Wasowski, sł. J. Jurandot). <i>Wlazł kotek na dach i Bach!</i> w wykonaniu grupy wokalne Affabre Concinui. Granie: akompaniament do pieśni <i>Idą leśni</i> według zapisu piktogramów. Zespołowy śpiew jedno- i wielogłosowy, rodzaje chórów. 	I.1.1.a I.2.1.d I.4.2.b, e II.2.5 II.3.2, 3.3 II.4.1

kcy	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
4. Jesienna ilustracja słowno-muzyczna z wykorzystaniem głosu, gestodźwięków, instrumentów, papieru	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Jesień</i> (muz. A. Markiewicz, sł. Z. Holska-Albekier), ew. <i>Hej, lato, lato, lato</i> (muz. A. Markiewicz, sł. K. Wodnicka). Fragment wiersza L. Staffa <i>Deszcz jesienny</i>. A. Vivaldi, <i>Jesień</i> z cyklu <i>Cztery pory roku</i>. Zadanie twórcze: jesienna ilustracja słowno-muzyczna z wykorzystaniem gestodźwięków, instrumentów, papieru – fermata <i>Jesienna impresja</i>. Sztuka inspirowana przyrodą: poezja, malarstwo, muzyka. 	I.1.1.a, 1.5.d, 1.6 I.2.1.b, 2.4.c I.4.1.a, 4.3
5. Spotkanie z kompozytorką	<ul style="list-style-type: none"> Piosenki: <i>Jesień</i> (muz. A. Markiewicz, sł. Z. Holska-Albekier), <i>Nauka w wannie</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. K. Jaślar), ew. inne piosenki K. Kwiatkowskiej. Solo, tutti, a cappella i z akompaniamentem. Granie: K. Kwiatkowska, <i>Zuzia, lalka nieduża</i>. Zabawa twórcza z wykorzystaniem prawa Archimedesesa – tworzenie improwizacji wokalnych i instrumentalnych. Poszukiwanie odgłosów z użyciem wody. Wywiad z Krystyną Kwiatkowską – współczesną kompozytorką piosenek dla dzieci i młodzieży. 	I.1.1.a, 1.6 I.2.1.c, 2.5
6. Z historii Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina	<ul style="list-style-type: none"> Piosenka <i>Nauka w wannie</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. K. Jaślar). F. Chopin, <i>Preludium Des-dur</i> op. 28 nr 15. Granie: F. Chopin, <i>Marsz żałobny</i> z <i>Sonaty b-moll</i> op. 32 nr 2. Konkurs chopinowski – powstanie, historia i organizacja, stan obecny. Sylwetki polskich laureatów konkursu – K. Zimmermana i R. Blechacza. Rafał Blechacz – nagranie z występu XV Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Wielcy kompozytorzy polscy i zagraniczni (przypomnienie jak najwięcej nazwisk w formie konkursu). Nasz największy kompozytor F. Chopin – przypomnienie i utrwalenie informacji 	I.1.1.a I.2.1.c I.4.1.a, 4.2.a, 4.3, 4.4.c, d II.6 II.7 III.1 III.3

	o kompozytorze i jego twórczości.	
7. Orkiestra symfoniczna	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>O, o, o! – Orkiestra</i> (M. Sarnowska). • N. Rimski-Korsakow, <i>Szeherazada</i>, cz. I; big-band Glenna Millera <i>In the Mood</i>, strojenie orkiestry. • Film <i>Z wizytą w fi Iharmonii</i>. • Rozmieszczenie grup instrumentów w orkiestrze symfonicznej, strojenie instrumentów. • Nazywanie grup instrumentów, wskazywanie ich na fotografii i. • Rodzaje orkiestr. • Eksperymenty ze strojeniem szkolnego instrumentarium. 	<p>I.1.1.a</p> <p>I.2.5</p> <p>I.4.2.a, e, 4.4.d</p> <p>II.3.1, 3.3</p> <p>II.4.1</p> <p>III.2</p>
8. Pieśń ujdzie cało	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenki: <i>O, o, o! – Orkiestra</i> (M. Sarnowska), <i>Maki</i> (muz. S. Niewiadomski, sł. K. Makuszyński). • J. Strauss (ojciec), <i>Beliebte Annen-Polka</i> op. 137. • Granie: akompaniament do pieśni <i>Maki</i> oraz fermata <i>Gramy ze Straussem</i>. • Partytura i odczytywanie w niej elementów notacji muzycznej. • Dyrygent i batuta, sławni dyrygenci. • Film <i>Z wizytą w fi Iharmonii</i>. 	<p>I.1.1.a, b</p> <p>I.2.1.d</p> <p>II.1.1</p> <p>II.2.4, 2.5</p>

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
9. Symfonia dźwięków	<ul style="list-style-type: none"> • L. van Beethoven – wielki symfonik. • Repertuar orkiestry: symfonia. • <i>V Symfonia c-moll</i>, cz. I <i>Allegro con brio</i>, <i>Oda do Radości</i> z finału <i>IX Symfonii</i> (sł. F. Schiller, tłum. K.I. Gałczyński). • Rozróżnianie głosów ludzkich, wprowadzenie nazwy – baryton. • Śpiewanie <i>Ody do Radości</i> z tekstem polskim w przekładzie K.I. Gałczyńskiego oraz <i>O, o, o! – Orkiestra</i> (muz. i sł. M. Sarnowska). • Granie: <i>Oda do Radości</i> ze słuchu w tonacji C-dur. 	<p>I.1.1.a, b</p> <p>I.2.2, 2.5</p> <p>I.4.1.a, 4.2.a, b, e, 4.4.d II.1.1</p> <p>II.3.1, 3.2, 3.3</p> <p>II.4.3</p> <p>II.6</p> <p>II.7</p> <p>III.1</p>
10. W kręgu tradycji	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Pojedziemy saniami</i> (muz. W. Korcz, sł. E. Bryll); kolęda ukraińska <i>Nowa radist stała</i>. • Słuchanie: pieśni świąteczne innych wyznań, ew. <i>Muzyka z czterech świątyń</i>. • Granie: pastorałki <i>Cieszymy się i pod niebiosy</i>. • Najważniejsze święta i tradycje innych religii (katolików, prawosławnych, grekokatolików, żydów, muzułmanów). 	<p>I.1.1.a</p> <p>I.2.1.c</p> <p>I.4.1.d</p> <p>II.1.1</p> <p>III.4</p>
11. Boże Narodzenie w pieśni	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Pojedziemy saniami</i> (muz. W. Korcz, sł. E. Bryll), <i>Nowa radist stała</i>, <i>A spis Bartek</i>. • Słuchanie: kolędy i pastorałki w wykonaniu różnych rodzajów chórów – rozpoznawanie zespołu wykonawczego. • List chórzystki Adeli. • Granie polskich kolęd i pastorałek – realizacja partytur dwugłosowych. • Tworzenie: akompaniamentu harmonicznego do kolędy <i>A wczora z wieczora</i>. 	<p>I.1.1.a</p> <p>I.2.1.c, 2.4.b</p> <p>I.4.1.d, 4.2.b, e</p> <p>II.2.1, 2.2, 2.3</p> <p>II.3.2, 3.3</p> <p>II.4.1</p> <p>III.1</p> <p>III.4</p>
12. Kolędy i pastorałki źródłem inspiracji w muzyce	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenki: <i>Pojedziemy saniami</i> (muz. W. Korcz, sł. E. Bryll), kolędy i pastorałki: <i>Nowa radist stała</i>, <i>A spis Bartek</i>, <i>Anioł pasterzom mówił</i>, inne kolędy. • Granie: <i>Lulajże, Jezuniu</i> i <i>A wczora z wieczora</i>. • <i>Scherzo h-moll</i> F. Chopina – rozpoznawanie słuchem melodii kolędy <i>Lulajże, Jezuniu</i>. 	<p>I.1.1.a</p> <p>I.2.1.c, d</p> <p>I.4.1.a, d, 4.4.c, d</p> <p>II.6</p> <p>II.7</p> <p>III.1</p> <p>III.4</p>
13. Tańce królewskie i cesarskie	<ul style="list-style-type: none"> • Karnawał i dawne tańce karnawałowe – rola tańca w życiu człowieka. • J. Strauss, <i>Nad pięknym modrym Dunajem</i>, Anonim, <i>Rex</i>, M. Gomółka, Psalm 47 <i>Kleszczmy rękoma</i>. • Określanie charakteru muzyki w utworze z uwzględnieniem kontrastów między częściami. • Określanie cech walca. • Oś czasu – kilka faktów z historii Polski renesansu, Mikołaj Gomółka. • Granie: J. Strauss, <i>Nad pięknym modrym Dunajem</i>, ew. M. Gomółka <i>Kleszczmy</i> 	<p>I.2.1.c</p> <p>I.4.1.a</p> <p>II.5.3</p> <p>II.6</p> <p>II.7</p> <p>III.1</p>

	<i>rękoma.</i>	
14. Tańce na styczniowy mróz – rumba i samba	<ul style="list-style-type: none"> • Kanon <i>Rytmy synkopowane</i> (tradycyjna mel. angielska, sł. pol. U. Smoczyńska). • Śpiewanie solo kanonu na tle melodii głosu towarzyszącego. • Akompaniowanie do kanonu na instrumentach perkusyjnych. • Słuchanie: <i>Rumba, Samba na dobry dzień</i> (muz. L. Sochacki, sł. L. Dziarek). • Tańce latynoamerykańskie: samba i rumba. • Krok podstawowy samby. 	<p>I.1.1.a, c</p> <p>I.2.1.d, 2.3</p> <p>I.3.1, 3.2.d</p> <p>II.5.3</p>

mat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
15. Tańce na styczniowy mróz – cza-cza	<ul style="list-style-type: none"> • Kanon <i>Rytmy synkopowane</i> (tradycyjna mel. angielska, sł. pol. U. Smoczyńska), <i>Tańczymy cza-czę</i> (muz. W. Kaleta, słowa S. Karaszewski). • Tańce latynoamerykańskie: cza-cza. • Podstawowy krok cza-czy. • Granie: improwizowane rytmy na instrumentach perkusyjnych lub melodycznych. • Prozdrowotna rola tańca. 	<p>I.1.1.a, c</p> <p>I.2.1.a, b, 2.4.b</p> <p>I.3.2.d</p> <p>II.1.1</p> <p>II.5.3</p>
16. Muzyka ciała	<ul style="list-style-type: none"> • Recytacja rytmiczna <i>Po obiedzie</i> (przysłowia ludowe, rytmizacja: W. Sołtysik). • Słuchanie: P. Czajkowski <i>Taniec Cukrowej Wróżki</i> z baletu <i>Dziadek do orzechów</i>. • Granie: Temat z baletu <i>Jezioro łabędzie</i>. • Balet – przedstawienie teatralne, w którym środkiem wyrazu jest ruch, gest i taniec. • P. Czajkowski – kompozytor najbardziej znanych baletów. • Czelesta. • Tworzymy: Fermaty <i>Rozmowy bez słów</i> oraz <i>Pokaż, co potrafi sz.</i> • Film <i>Czelesta</i>. 	<p>I.1.4</p> <p>I.2.1.c</p> <p>I.3.3</p> <p>I.4.1.a, 4.2.a, 4.3</p> <p>II.4.1, 4.3</p> <p>II.6</p> <p>III.1</p>
17. Balet klasyczny czy teatr tańca i gestu?	<ul style="list-style-type: none"> • Recytacja rytmiczna <i>Po obiedzie</i> (przysłowia ludowe, rytmizacja: W. Sołtysik), <i>Piosenka o balecie</i> (muz. i sł. M. Sarnowska). • Słuchanie: I. Strawiński, <i>Walc</i> z baletu <i>Pietruszka</i> (fragment III sceny), <i>Redyk</i> obraz I z baletu <i>Harnasie</i> K. Szymanowskiego. • Granie i tworzenie: ilustracja dźwiękowa do utworu K. Szymanowskiego, fermata <i>Pulsujące koło</i>. • Historia baletu XX w., Igor Strawiński i Karol Szymanowski. 	<p>I.1.1.a, 1.4</p> <p>I.2.4.c</p> <p>I.3.3.b</p> <p>II.4.1, 4.3</p>
18. Wybrane fakty z życia Karola Szymanowskiego – twórczość, podróże, związki z Podhalem	<ul style="list-style-type: none"> • Recytacja rytmiczna <i>Po obiedzie</i> (przysłowia ludowe, rytmizacja: W. Sołtysik) i <i>Piosenka o balecie</i> (muz. i sł. M. Sarnowska). • Słuchanie: <i>Taniec zbójnicki</i> i <i>Redyk</i> z baletu <i>Harnasie</i>, <i>Mazurek</i> nr 1 lub nr 11 op. 50. • Karol Szymanowski. • Granie: skala góralska, temat <i>Etiudy b-moll</i> op. 4 nr 3. • Tworzenie: improwizacja na dźwiękach skali góralskiej. 	<p>I.1.1.a, 1.4</p> <p>I.2.1.c, 2.5</p> <p>II.7</p> <p>III.1</p>
19. Jak powstaje muzyka – rytm, metrum i tempo	<ul style="list-style-type: none"> • C. Orff, kanon <i>Ding, dong</i>. • Utrwalenie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej rytmu, metrum i tempa. • Rytm w przyrodzie i architekturze. • Słuchanie: G. Keetman <i>Taniec ekstatyczny</i>, J. Brahms <i>Taniec węgierski</i> g-moll nr 5. • Granie: rytmy w fermacie <i>Głuchy telefon</i>. • Tworzenie: recytacja wiersza w różnych tempach. 	<p>I.1.1.c, 1.6</p> <p>I.2.3</p> <p>I.4.3</p> <p>II.1.1, 1.2</p> <p>II.2.2, 2.4</p>
20. Jak powstaje muzyka – melodia, dynamika, artykulacja	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Jedna pieśń</i> (muz. i sł. W. Sołtysik), Kanon <i>Ding, dong</i> C. Orffa. • Utrwalenie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej melodii, dynamiki i artykulacji. • Słuchanie: C. Saint-Saëns <i>Akwarium</i> i <i>Łabędź</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i>, J. Brahms <i>Taniec węgierski</i> d-moll nr 12, R. Schumann <i>Śmiały jeździec</i> z cyklu <i>Album dla młodzieży</i>. • Granie: temat z <i>IX Symfonii – Z Nowego Świata</i> A. Dvoráka, fermata <i>Miniatury muzyczne</i>. 	<p>I.1.1.a, c</p> <p>I.2.1.c</p> <p>I.3.3</p> <p>I.4.3</p> <p>II.1.1, 1.2</p> <p>II.2.1, 2.4, 2.5</p>

21. Jak powstaje muzyka – harmonia i barwa dźwięku	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewanie: <i>Jedna pieśń</i> (muz. i sł. W. Sołtysik). • Słuchanie: M. Ravel, <i>Bolero</i>, F. Rybicki, <i>Kot i mysz</i>, fermata <i>Zgadnij uchem</i>, przykłady trójdźwięków. • Utrwalenie i uporządkowanie wiedzy dotyczącej harmonii i barwy dźwięku. • Granie: temat z <i>IX Symfonii – Z Nowego Świata</i> A. Dvoráka. • Tworzenie: akompaniament harmoniczny do <i>Wlazł kotek</i>. 	<p>I.1.a</p> <p>I.2.1.c, 2.4.b</p> <p>I.4.2.a, 4.3</p> <p>II.1.1, 1.2</p>
---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Trójdźwięk, akompaniament oparty na triadzie harmoniczej. • Elementy muzyki w zapisie partytury. 	
22. Eksperymenty kompozytorów XX wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewanie: <i>Wiosna – ach, to ty</i> (muz. i sł. M. Grechuta, fragm.). • Słuchanie: M. Grechuta, <i>Wiosna – ach to ty</i>, K. Penderecki, <i>Ofi arom Hiroszimy – Tren</i>, J. Cage <i>4'33</i> (fragment w wykonaniu nauczyciela). • Kierunki i style muzyki XX wieku: aleatoryzm, muzyka konkretna, sonoryzm. • Witold Lutosławski, Krzysztof Penderecki. • Eksperymenty uczniów z muzyką współczesną – zabawy twórcze z użyciem techniki aleatorycznej, sonorystycznej (fermata <i>Wędrujący klaster</i>). • Granie: eksperymenty muzyczne na instrumentach preparowanych. 	<p>I.1.1.a, 1.6</p> <p>I.2.5</p> <p>I.4.1.a, 4.3</p> <p>II.6</p> <p>II.7</p> <p>II.9</p> <p>III.1</p>
23. Nasze muzyczne dzieło sztuki	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Obcy świat</i> (muz. M. Sołtysik, sł. M. Serkowski). • Granie: własne kompozycje, eksperymenty z dźwiękiem, wstawki instrumentalne z piosenki. • Techniki kompozytorskie: muzyka konkretna – zapisywanie, nagrywanie i przetwarzanie dźwięku (fermata <i>Wiosenna pobudka</i>). • Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień”. • Od pisma klinowego do elektroniki – historia notacji muzycznej (neumy, romantyczny zapis muzyczny i współczesna partytura). • Tworzenie dzieła muzycznego – indywidualnie lub w grupie. • Korzystanie z programów komputerowych do edycji i obróbki dźwięku. • Prawo autorskie: utwory anonimowe, dawne i utwory współczesne. • Opublikowanie przygotowanego dzieła na stronie internetowej szkoły z zachowaniem praw autorskich. 	<p>I.1.1.a, 1.6</p> <p>I.2.1.b, 2.5</p> <p>II.9</p> <p>III.2</p> <p>III.3</p> <p>III.8</p> <p>III.9</p>
24. Ocalić od zapomnienia	<ul style="list-style-type: none"> • Folklorystyczna mapa wschodniej Polski: Podlasie (<i>Konopielka</i>), Rzeszowszczyzna (<i>Lasowiak</i>) i Lubelszczyzna (<i>Mach</i>). • Instrumentarium ludowe – harmonia, suka biłgorajska, cymbały. • Sylwetka Witolda Lutosławskiego. • Słuchanie: W. Lutosławski, <i>Taniec z Małej suity</i>. • Granie: <i>Lasowiak</i>. • Tworzenie: nowatorskie brzmienia bębenka. • Tańczenie: jeden z omawianych tańców. 	<p>I.2.1.b, 2.5</p> <p>I.3.2.b</p> <p>I.4.1.d</p> <p>II.4.1</p> <p>II.5.2</p> <p>II.6</p> <p>II.7</p> <p>III.4</p> <p>III.9</p>
25. Mistrzowie instrumentów	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewanie: <i>Funiculi, funiculà</i> (muz. L. Denza, sł. G. Turco, sł. pol. W. Sołtysik). • Słuchanie: <i>Funiculi, funiculà</i> w wykonaniu sławnego śpiewaka, N. Paganini, <i>La Campanella</i> cz. III z <i>II Koncertu skrzypcowego h-moll</i>. • Granie do wyboru: <i>Eine kleine Nachtmusik</i>, <i>Kleszczmy rękoma</i>, <i>The Last Rumba</i>, <i>Polonez z fi lmu Pan Tadeusz</i>. • Wirtuoz – mistrz instrumentu. • Sylwetka N. Paganiniego i H. Wieniawskiego. 	<p>I.1.1.b, 1.3</p> <p>I.2.1.c</p> <p>I.4.2.a, e, 4.3</p>

emat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
26. Współcześni wirtuosi – poszukiwanie i słuchanie utworów	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewanie: <i>Żyj kolorowo</i> (muz. J. Ptaszyn-Wróblewski, sł. W. Młynarski). • Słuchanie: K. Komeda <i>Kołysanka</i>, utwór wybranego współczesnego wirtuoza. • Granie: akompaniament do piosenki <i>Żyj kolorowo</i>, wybrane utwory z kącika <i>Zostań wirtuozem</i>. • Galeria współczesnych wirtuozów – poszukiwanie i gromadzenie informacji. 	<p>I.1.1.a</p> <p>I.2.1.c, d, 2.5</p> <p>I.4.1.b, 4.3</p> <p>II.4.2</p> <p>II.6</p> <p>III.1</p> <p>III.3</p> <p>III.5</p> <p>III.8</p>
27. Zaproszenie na koncert	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewanie: <i>Funiculi, funiculà</i> (muz. L. Denza, sł. G. Turco, sł. pol. W. Sołtysik) lub <i>Żyj kolorowo</i> (muz. J. Ptaszyn- Wróblewski, sł. W. Młynarski). • Słuchanie: utwory z plakatu koncertowego w podręczniku. • Granie: utwory z kącika <i>Zostań wirtuozem</i>. • Film <i>Z wizytą w fi lharmonii</i>. • Tworzenie: fermata <i>Jesteśmy wirtuozami</i>. • Filharmonia, sala koncertowa i akustyka. • Oferta koncertowa w okolicy miejsca zamieszkania. • Etykieta melomana. 	<p>I.1.1.a, b</p> <p>I.2.1.c</p> <p>I.4.1.a, b, 4.3, 4.4.b</p> <p>II.4.1, 4.2</p> <p>III.2</p> <p>III.3</p> <p>III.5</p> <p>III.6</p> <p>III.8</p> <p>III.9</p>

28. U naszych najbliższych sąsiadów	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>To stop the train</i> (mel. angielska), ew. <i>Piosenka o balecie</i> (muz. i sł. M. Sarnowska). • Słuchanie: P. Czajkowski, <i>Trepak</i> z baletu <i>Dziadek do orzechów</i>, <i>Kozak</i> w wykonaniu chóru Aleksandrowa, B. Smetana <i>Wełtawa</i> z poematu symfonicznego <i>Moja Ojczyzna</i>. • <i>Kozak</i> – taniec ukraiński. • Granie: B. Smetana, <i>Wełtawa</i>. • Rosja, Czechy – związki tych krajów z muzyką, przypomnienie postaci kompozytorów. • Ruch: fermata <i>Tańczymy kozaka</i> oraz <i>Pantomima w kanonie</i>. 	I.1.1.a, c I.2.1.c I.3.1, 3.2.c II.4.3 III.1 III.2
29. Na południe Europy – Austria i Włochy	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>To stop the train</i>, piosenka włoska <i>La bella polenta</i>, ew. <i>Funiculi, funiculà</i> (muz. L. Denza, sł. G. Turco, sł. pol. W. Sołtysik). • Słuchanie: jodłowanie, G. Verdi, aria <i>La donna è mobile</i> z opery <i>Rigoletto</i>, J. Strauss, <i>Nad pięknym modrym Dunajem</i>. • Austria, Włochy – związki tych krajów z muzyką, przypomnienie postaci kompozytorów tworzących w tych krajach. 	I.1.1.a, b, c I.2.1.c II.3.2, 3.3 II.4.3 II.7 III.1 III.2
30. Gorąca Grecja i deszczowa Anglia	<ul style="list-style-type: none"> • Śpiewanie: piosenka angielska <i>Row your boat</i>, ew. <i>Nauka w wannie</i> (muz. K. Kwiatkowska, sł. K. Jaślar). • Słuchanie: grecki taniec <i>Sirtaki</i>, G.F. Händel <i>Alla Hornpipe</i> z <i>Suity nr 2 D-dur</i> lub <i>Alleluja</i> z oratorium <i>Mesjasz</i>. • Granie: <i>Row your boat</i> w kanonie. • Tworzenie: rytmizacja greckich imion. • Tańczenie: sitaki. • Grecja i Anglia – związki tych krajów z muzyką. 	I.1.1.c, 1.4, 1.6 I.2.1.c I.3.2.c II.6 III.1

31. Wakacje już za chwilę...

- Śpiewanie: *Błękitny czas* (muz. J. Sobolewski, sł. M. Grabowska), inne piosenki z całego roku.
- Koncert życzeń uczniów – śpiewanie i granie wybranych utworów z repertuaru minionego roku szkolnego.
- Plebiscyt uczniowski na przebój ze szkolnej płytoteki.
- Granie melodii szkockiej *Stare dobre czasy*.

I.1.1.a, b, c, 1.3
I.2.1.c, d
I.4.1
III.1

KLASA 7

Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
1. Zatrzymać lato	• Piosenka <i>Lato z zieloną czupryną</i> (K. Kwiatkowska, E. Zawistowska);	I.1.1 i 4
w piosence	<ul style="list-style-type: none"> • Utwory do słuchania: J. Dowland, <i>The Right Honourable Robert Earl of Essex, His Galliard</i>; A. Vivaldi, <i>Koncert C-dur na mandolinę, smyczki i klawesyn</i> (RV425), cz. 1; J. Rodrigo, <i>Concierto de Aranjuez</i>, cz. 1; • Gramy: akompaniament na gitarze, rytm gestodźwiękami; • Gitara; • Rozpoznawanie ze słuchu brzmienia instrumentów strunowych szarpanych; • Antonio Vivaldi – utrwalenie, wymienianie nazwy epok w dziejach muzyki i wskazywanie reprezentatywnego kompozytora; • Układanie tekstu do podanego rytmu. 	I.2.1 i 3 I.4.1, 2 i 4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.3.1 II.4.1 II.6 II.7
2. Na nitkach babiego lata	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenki: <i>Lato z zieloną czupryną</i> (K. Kwiatkowska, E. Zawistowska), kanon <i>Babie lato</i> (W. Sołtysik, Z. Przesmycki); • Repertuar do grania: akompaniowanie na gitarze; • Porównywanie nastroju piosenki i obrazu; • Muzykowanie wielogłosowe – śpiew i gra w kanonie; • Podstawowe oznaczenia metryczne: metrum 6/8; • Rytmizacja tekstu w określonym metrum; • Zabawa rytmiczna w metrum 6/8 (Fermata <i>Babie lato</i>). 	I.1.1 i 3 I.2.1 i 5 I.3.3 I.4.3 i 4 II.1.1 II.2.4 II.5 III.3

3. Faktura polifoniczna i homofoniczna	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenki <i>Lato z zieloną czupryną</i> (K. Kwiatkowska, E. Zawistowska), kanon <i>Babie lato</i> (W. Sołtysik, Z. Przesmycki); • Fuga na chór recytujący <i>Bach w Eisenach</i> (W. Sołtysik); • Utwory do słuchania: W.A. Mozart, <i>Deutscher Tanz</i> nr 3 (KV 605) na orkiestrę; • Repertuar do grania: W.A. Mozart, <i>Deutscher Tanz</i> nr 3 (fragment), temat fugi z <i>II Koncertu Brandenburskiego</i> J.S. Bacha, akompaniowanie do piosenki; • Wolfgang Amadeus Mozart i Johann Sebastian Bach – utrwalenie, wskazywanie reprezentatywnego kompozytora epoki baroku i klasycyzmu; • Faktura polifoniczna i homofoniczna; • Muzykowanie wielogłosowe – śpiew, gra, recytacja. 	<p>I.1.1, 3 i 4</p> <p>I.2.1</p> <p>I.3.1</p> <p>I.4.3</p> <p>II.1.1</p> <p>II.2.1 i 2</p> <p>II.2.5</p> <p>II.4.4</p> <p>II.6 i 7</p>
mat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
4. Demokracja czy absolutyzm – polifonia i homofonia cd.	<ul style="list-style-type: none"> • Pieśń <i>Czerwone maki na Monte Cassino</i> (A. Schütz, F. Konarski), fuga na chór męski <i>Bach w Eisenach</i> (W. Sołtysik); • Utwory do słuchania: <i>II Koncert Brandenburski F-dur</i>, BWV 1047, cz. III J.S. Bacha, przykłady nagrań faktury monofonicznej, polifonicznej i homofonicznej; • Repertuar do grania: temat z fugi z <i>II Koncertu Brandenburskiego F-dur</i> J.S. Bacha; • Faktura monofoniczna, polifoniczna, homofoniczna; • Pieśni patriotyczne z okresu II wojny światowej. 	<p>I.1.1 i 4</p> <p>I.2.1</p> <p>I.4.1, 3 i 4</p> <p>II.2.1 i 2</p> <p>II.4.4</p> <p>II.6 i 7</p> <p>III.1</p>
5. Otacza nas świat dźwięków	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Piosenka na niepogodę</i> (F. Leszczyńska, M. Szypowska), <i>Czerwone maki na Monte Cassino</i> (A. Schütz, F. Konarski); • Do słuchania: odgłosy i przestrzenie dźwiękowe; • Dźwięki i my: hałas, prawa innych do ciszy w miejscach publicznych; • Charakterystyka stylów muzyki: sonoryzm i muzyka konkretna – utrwalenie; • Tworzenie akompaniamentu instrumentalnego do piosenki; • Nagrywanie odgłosów i ich przetwarzanie; • Budowanie własnych instrumentów; • Tworzenie akompaniamentu ilustracyjnego do piosenki; • Różnicowanie wartości rytmicznych – triola; 	<p>I.1.1 i 3</p> <p>I.2.1, 3 i 4</p> <p>II.1.1</p> <p>II.2.1–4</p> <p>II.4.2</p> <p>II.7</p> <p>II.8</p> <p>II.9</p> <p>III.9</p>
6. Pogoda czy niepogoda – muzyka sił zawsze doda	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Piosenka na niepogodę</i> (F. Leszczyńska, M. Szypowska), <i>Malowany latawiec</i> (E. Pałasz, K. Wodnicka); • Utwory do słuchania: G. Fauré, <i>Requiem d-moll</i>, op. 48, <i>Offertorium O Domine, Jesu Christe</i>; J. Haydn, <i>Koncert Es-dur na trąbkę i orkiestrę cz. III Finale: Allegro</i>; R. Wagner, <i>Pierścień Nibelunga</i>, cz. II <i>Walkiria</i>, akt III, <i>Cwał Walkirii</i>; • Słuchanie muzyki w domu: II część <i>VI Koncertu Brandenburskiego</i> J.S. Bacha lub <i>Adagio e staccato</i> z <i>Water Music</i> G.F. Händla; • Repertuar do grania: <i>Marsz weselny</i> z <i>opery Lohengrin</i> R. Wagnera; • Wpływ muzyki na człowieka – określanie nastroju i charakteru słuchanych utworów oraz własnych emocji; • Richard Wagner. 	<p>I.1 1, 3 i 6</p> <p>I.2.1</p> <p>I.4. 1, 3 i 4</p> <p>II.1.1 i 2</p> <p>II.2.1–2</p> <p>II.8.</p> <p>II.9</p> <p>III.5</p> <p>III.9</p>
7. Jak muzykę wykorzystuje medycyna i marketing?	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Piosenka na niepogodę</i> (F. Leszczyńska, M. Szypowska), <i>Malowany latawiec</i> (E. Pałasz, K. Wodnicka), fragment <i>Bogurodzicy</i>; • Utwory do słuchania: N. Paganini <i>II Koncert skrzypcowy</i> op. 7, cz. III <i>Rondo La Campanella</i>, C. Orff <i>Carmina Burana</i>, cz. I <i>O Fortuna</i>, G. Lohmann <i>Diabelski puzon</i>, D. Kabalewski <i>Suita „Komedianci”</i> op. 26, <i>Galop</i>, C. Debussy <i>Suita bergamaska</i>, cz. III <i>Światło księżycy</i>, Wincenty z Kielczy <i>Gaude, Mater Polonia</i>, Anonim <i>Bogurodzica</i>; • Claude Debussy – utrwalenie; • Wpływ muzyki na człowieka – muzykoterapia i marketing; • Najstarsze polskie hymny; • Wyszukiwanie utworu muzycznego pasującego do ustalonej treści. 	<p>I.1.1 i 3</p> <p>I.2.5</p> <p>I.4.1 i 3</p> <p>II.1.1</p> <p>II.2.1–4</p> <p>II.6</p> <p>III.1</p> <p>III. 9</p>
Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
8. Szkolne „rapowanie” i scatowanie	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Książd mi zakazował</i> (autor nieznan), <i>Rap na dużej przerwie</i> (S. Karaszewski); • Repertuar do słuchania: <i>Happy Riding</i>, muz. J. Smoczyński, wyk. m.in. Urszula Dudziak, dowolny utwór w wykonaniu B. McFerrina lub E. Fitzgerald; • Film <i>Lekcja beatboxu</i>; • Techniki wokalne: rytmiczne skandowanie, scat i vocal percussion; • Charakterystyka stylów muzyki: jazz, rap, muzyka rozrywkowa; 	<p>I.1.1, 4 i 6</p> <p>I.2.3 i 4</p> <p>I.3.1</p> <p>I.4.1 i 4</p> <p>II.2.2</p> <p>II.3.2</p>

	• Tworzenie rytmicznego ostinata.	II.4.1 i 2 II.6 III.3 III.5 III.9
9. Muzyka rozrywkowa	• <i>Kiedy mi wesoło</i> (S. Szczyciński);	I.1.1, 3 i 6
– rock	• Repertuar do słuchania: wybrane utwory muzyki pop i rock; • Muzyka rozrywkowa – pop i rock; • Nazywanie dźwięków gamy, rozpoznawanie ich położenia na pięciolinii – pryma, oktawa; • Śpiewanie i granie oktaw.	I.2.1 I.4.1 i 4 II.1.1 II.2.1 II.4.1 i 2 II.6 II.8 III.1 III.3 III.5 III.9
10. Rockowo na wesoło	• <i>Kiedy mi wesoło</i> (S. Szczyciński), <i>We will rock you</i> (B. May);	I.1.1
	• Repertuar do słuchania: brzmienie gitary elektrycznej, basowej, perkusji, wybrane utwory muzyki rockowej; • Schematy rytmiczne wykonywane gestodźwiękami ; • Akompaniowanie według partytury na zrobionym instrumencie; • Instrumenty zespołu rockowego.	I.2.1, 3 i 5 I.4.1, 2 i 4 II.1.1 II.2.2 i 5 II.3.1 II.4.2 II.8 i 9 III.1 III.5 III.9
11. Już czas pomyśleć o świętach...	• Śpiewanie w grupie: <i>Dzień jeden w roku</i> (S. Krajewski, K. Dzikowski);	I.1.1
	• Kolęda czeska <i>Kukulka z lasu leci już</i> ; (autor nieznan, W. Sołtysik), Kolęda hiszpańska <i>W dzień Bożego Narodzenia</i> (mel. tradycyjna, E. Zawistowska);	I.2.1 II.1.1
	• Repertuar do grania na fl ecie: Kolęda włoska <i>Quando nascette Ninno</i> ;	II.2.1 i 2
	• Zwyczaje bożonarodzeniowe w wybranych krajach europejskich;	III.4
	• Śpiewanie w grupie kolęd z innych krajów Europy;	
	• Granie na dzwonekch/fl ecie kolędy obcej;	
	• Utrwalenie wiadomości o znakach chromatycznych.	
mat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
12. Tradycje świąteczne w wybranych krajach Europy	• Kolęda angielska <i>Kolędowania nadszedł czas</i> , (mel. tradycyjna, E. Zawistowska), kolęda francuska <i>Aniołowie z naszych pól</i> (mel. tradycyjna, E. Zawistowska);	I.1.1 I.2.1
	• Repertuar do grania: Kolęda austriacka <i>Cicha noc</i> (F.X. Gruber, P. Maszyński);	II.1.1
	• Zwyczaje bożonarodzeniowe w wybranych krajach europejskich	II.2.1 i 2
	• Śpiewanie w grupie kolęd z innych krajów Europy;	II.4
	• Granie na dzwonekch/fl ecie kolędy;	III.4
	• Odczytywanie notacji muzycznej: metrum 6/8 i 2/4 – utrwalenie.	
13. Roztańczone święta	• <i>Hej, w dzień narodzenia</i> (Anonim, opr. dwugł. W. Sołtysik);	I.1.1
	• Repertuar do grania: <i>Dzisiaj w Betlejem</i> w opr. wielogłosowym;	I.2.1
	• Muzykowanie wielogłosowe – śpiew i gra;	I.3.2
	• Rozpoznawanie ze słuchu rytmów polskich tańców narodowych w kolędach;	II.1.1
	• Elementy taneczne przy polskich kolędach.	II.2.1 i 2 II.5.1 i 2 III.4
14. Rock and rollowy karnawał	• Piosenka <i>Nie bądź taki szybki Bill</i> (muz. J. Matuszkiewicz, sł. L.J. Kern);	I.1.1
	• Muzyka rozrywkowa XX wieku: rock and roll;	I.2.1 i 4
	• Repertuar do słuchania – <i>Yesterday</i> The Beatles, <i>Niedziela będzie dla nas</i> Niebisko-czarni;	I.3.2 I.4.1, 2 i 4
	• Repertuar do grania: <i>Yellow submarine</i> , akompaniament rytmiczny do piosenki;	II.1.1
	• Śpiewanie piosenki ze słuchu;	II.2.1 i 2
	• Nauka kroków rock and rolla;	II.3.1 i 3 II.4.1

	• Znaki chromatyczne przykluczowe i przygodne – utrwalenie.	II.5.3 III.1
15. Polskie style muzyki rozrywkowej	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Z kopyta kulig rwie</i> (A. Zieliński, A. Bianusz); • Repertuar do słuchania: polska muzyka rozrywkowa II poł. XX wieku – wybrany utwór Perfectu, <i>Dziwny jest ten świat</i> Cz. Niemena; • Repertuar do grania: <i>Dmuchawce, latawce, wiatr Budki Suflera</i>; • Polska muzyka rozrywkowa II poł. XX wieku: Cz. Niemen, Perfect, Skaldowie; • Formy muzyczne – utrwalenie (Fermata <i>Prywatka u babci i dziadka – klasowa zabawa karnawałowa</i>); • Rozpoznawanie (z zapisu nutowego) i wyszukiwanie utworu popularnego. 	I.1.1 I.2.1 I.4.1, 2 i 4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.4.1–3 III.1 III.5 III.9
Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
16. Muzyka w kadrze	<ul style="list-style-type: none"> • Repertuar do słuchania: S. Prokofiew, <i>Bitwa na lodzie</i> z muzyki do filmu <i>Aleksander Newski</i>, wybrane utwory słynnych kompozytorów muzyki filmowej; • Repertuar do grania tematy z filmów: <i>James Bond</i> J. Barry, <i>Gwiezdne wojny</i> J. Williams, <i>My heart will go on</i> z filmu <i>Titanic</i> J. Horner; instrumentalną ilustrację ruchów kolegi; • Etiudki filmowe <i>Za drzwiami I, II, III</i>; • Rola muzyki w filmie; • Kilka faktów z historii kina: film niemy i taperzy, pierwsze filmy fabularne i filmy dźwiękowe; • Proces powstawania muzyki do obrazu filmowego; • Tworzenie muzyki do obrazu „kina niemego”; • Muzyka poważna na dużym ekranie – słuchanie oraz określanie jej cech i funkcji; • Sylwetki najśłynniejszych kompozytorów muzyki filmowej. 	I.1.5 I.2.1 i 4 I.3.3 I.4.1 i 3 II.1.1 II.2.1 i 2 II.4.1 II.6 II.9 III.1 III.3 III.5 III.9
17. Muzyka z ekranu kina, telewizji i z radia	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Czerwony autobus</i> (W. Szpilman, K. Winkler); • Wybrane utwory do słuchania z klas 4–7 – jako materiał do zadań twórczych; • Repertuar do grania: Temat z filmu <i>James Bond</i> J. Barry, temat z filmu <i>Gwiezdne wojny</i> J. Williams, <i>My heart will go on</i> z filmu <i>Titanic</i> J. Horner; • Fermata <i>Scena filmowa</i>: przygotowanie scenariusza filmu inspirowanego wybraną fotografią, zilustrowanie go jednym z utworów, które uczniowie poznali na lekcjach muzyki – praca w grupach; • Początki polskiego radia nadawanego na „żywo” – W. Szpilman; • Dżingle radiowe – nucenie, gwizdanie w formie zagadki dla pozostałych; • Tworzenie dżingla klasowego. 	I.1.1 i 6 I.2.1 i 5 I.3.3 I.4.1, 3 i 4 II.4.1 II.6 II.9 III.5 III.9
18. Muzyczne Oscary dla polskich twórców	<ul style="list-style-type: none"> • Piosenka <i>Czerwony autobus</i> (W. Szpilman, K. Winkler); • Utwory do słuchania: W. Kilar <i>Moving to the ghetto</i> z filmu <i>Pianista</i>, wybrany fragment muzyki z filmu <i>Marzyciel</i>; • Granie melodii piosenki <i>Hi-Lili, Hi-Lo B. Kaper</i> z filmu <i>Lili</i>; • Polscy kompozytorzy oscarowi: B. Kaper i Jan A.P. Kaczmarek; • Sylwetka W. Kilara – jednego z najwybitniejszych polskich kompozytorów muzyki filmowej i muzyki współczesnej. 	I.1.1 I.2.1 I.4.1 i 3 II.4.1 II.6
19. „Strumyka fala szybka wśród jasnych bieżących”	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pstrąg</i> (F. Schubert, J. Szamotulska), ew. <i>Hulanka</i> (F. Chopin, S. Witwicki), <i>Prząśniczka</i> (S. Moniuszko, J. Czeczot); • Utwory do słuchania: F. Schubert, <i>Król elfów (Erlkönig)</i> op. 1; • Fermata <i>Gdzie jest pstrąg?</i>; • Aktywne słuchanie muzyki – granie na dzwoneczkach podczas słuchania; • Romantyczna pieśń solowa; • Związki muzyki z tekstem literackim; • Muzyka romantyzmu: F. Chopin, S. Moniuszko – utrwalenie; • Franz Schubert; • Muzyka ilustracyjna – utrwalenie. 	I.1.1 I.2.1 I.3.1 I.4.1, 3 i 4 II.2.1 i 2 II.4.3 II.6 III.1 III.2
Temat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
20. Muzyka wokalna i wokalo-instrumentalna	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pstrąg</i> (F. Schubert, J. Szamotulska); • Utwory do słuchania: J. Arcadelt, <i>Il bianco e dolce cigno</i>, W.A. Mozart, <i>Requiem (Msza żałobna)</i>, KV 626, cz. II <i>Dies irae (Dzień gniewu)</i>, H.M. Górecki, <i>Amen</i> op. 35; 	I.1.1 I.2.1 I.4.1, 2 i 4

	<ul style="list-style-type: none"> • Repertuar do grania: G.F. Händel <i>Alleluja</i> z oratorium <i>Mesjasz</i>; • Wielogłosowa muzyka wokalna; • Głosy ludzkie: sopran, alt, tenor, bas – utwalenie; • Aparat wykonawczy – różne rodzaje chórów; • Henryk Mikołaj Górecki. 	<p>II.1.1 II.3.2 i 3 II.4.2 II.6 II.7 III.1</p>
21. Poezja wyśpiewana	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Piosenka wiosenna</i> (W. Jarociński, W. Belon), <i>Pytała się matka słowika</i> (Wielkopolska); • Utwory do słuchania: wybrane utwory poezji śpiewanej; • Repertuar do grania: <i>Odpowie ci wiatr</i> (B. Dylan), akompaniament do wybranego wiersza; • Style muzyki: poezja śpiewana; • Związki muzyki z tekstem literackim; • Ilustracja dźwiękowa wybranego tekstu literackiego; • Najwięksi bardowie: Wojciech Bellon, Elżbieta Adamiak, Leonard Cohen, Jacques Brel, Édith Piaf, Bob Dylan; • Techniki wokalne: śpiew estradowy. 	<p>I.1.1 I.2.1, 3 i 4 I.4.1 II.1.1 II.3.2 II.4 III.3 III.5 III.9</p>
22. Dźwięki jak barwy	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pod jabłonią</i> (S. Szczyciński, M. Sobolewska); • Utwory do słuchania: W. Kilar, <i>Kwintet na instrumenty dęte</i>, cz. I, W. Lutosławski, <i>Mini-uwertura na kwintet dęty blaszany</i>, F. Schubert, <i>Kwintet fortepianowy A-dur</i> op. 114 „Pstrąg”; • Repertuar do grania: akompaniowanie do piosenki w duecie, tercecie, kwartecie i kwintecie; • Kolorystyka różnych zespołów wykonawczych; • Porównywanie barw instrumentów – różne kwintety. 	<p>I.1.1 I.2.1 I.4.1 i 2 II.1.2 II.3.1 i 3 II.4.1 II.7</p>
23. Duet, tercet, kwartet, kwintet...	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pod jabłonią</i> (S. Szczyciński, M. Sobolewska); • Repertuar do grania: <i>Te Deum</i> M.-A. Charpentiera (opr. na kwintet instrumentów szkolnych); • Folklor wielkopolski – dudy wielkopolskie; • Fermata <i>Nadstaw ucha</i>; • Muzykowanie wielogłosowe. 	<p>I.1.1 I.2.1 i 5 I.4.1 i 2 II.1.1 II.2.1–3 II.3.3 II.4 III.4</p>
24. Barwy muzyki ludowej	<ul style="list-style-type: none"> • Pieśni ludowe: <i>Pytała się matka słowika</i> (wielkopolska), <i>Kajze mi sie podziol</i> (śląskie); • Słuchamy: H.M. Górecki III część <i>Symfonii Pieśni żałosnych</i>; • Gramy: akompaniament i melodię pieśni ludowej; • Tworzenie akompaniamentu harmonicznego – dopasowywanie podanego dźwięku; • Bogactwo kulturalne Śląska i Wielkopolski; • Artystyczne opracowanie pieśni przez H.M. Góreckiego; • Etnografi a – utwalenie. 	<p>I.1.1 I.1.5 I.2.1 I.4.1 i 3 II.1.1 i 2 II.2.1 i 2 II.7 III.1\</p>

25. Elektroniczna orkiestra – paleta barw	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pięknie żyć</i> (K. Kwiatkowska, A. Bernat); • Słuchamy: M. Musorgski, <i>Taniec kurczą w skorupkach</i> z cyklu <i>Obrazki z wystawy</i> – wersja fortepianowa, orkiestrowa i elektroniczna; • Gramy: akompaniament na keyboardzie do piosenki, melodię z wykorzystaniem różnych barw keyboardu; • Fermata Świetlna muzyka; • Możliwości klawiatury elektronicznej; • Instrumenty elektroniczne – najwięksi kompozytorzy; • Poszukiwanie i słuchanie w domu elektronicznych wersji muzyki klasycznej, np. w wykonaniu Wendy Carlos, Isao Tomity czy Dona Dorseya. 	<p>I.1.1</p> <p>I.2.1 I.4.1–4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.6 III.5 III.9</p>
26. Kabaret – muzyka rozśmiesza	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ach, jak przyjemnie</i> (H. Wars, L. Starski); • Utwory do słuchania: wybrane piosenki z repertuaru E. Bodo, Kabaretu Starszych Panów, żarty muzyczne grupy MoCarta; • Repertuar do grania: <i>tło instrumentalne do żartu muzycznego</i>; • Kabaret – narodziny, polscy przedstawiciele, których środkiem wyrazu jest muzyka; • Muzyka jako podstawa żartu muzycznego; • Tworzenie skeczu, echa klasowego; • Aktywne słuchanie muzyki – ilustracja ruchowa do piosenki z wykorzystaniem; niekonwencjonalnych rekwizytów (<i>Fermata Na fall</i>); • Henryk Wars. 	<p>I.1.1</p> <p>I.1.6 i I.2.5 I.3.1 I.4.1–4 II.4.1 II.6 III.1 III.5 III.9</p>
27. Żarty muzyczne	<ul style="list-style-type: none"> • <i>No i jak tu nie jechać</i> (J. Wasowski, J. Przybora), <i>Wiosną</i> (S. Szczyciński, J. Sztaudyn-ger); • Słuchamy i oglądamy: wybrane piosenki z Kabaretu Starszych Panów, żarty muzyczne grupy MoCarta, wybrane piosenki W. Młynarskiego; • Repertuar do grania: <i>Wesołe jest życie staruszka</i>, akompaniament gestodźwięków do kanonu; • Śpiewanie kanonu; • Tworzenie melodii do wybranej frazki J. Kochanowskiego – ukazanie jej w różnych kontekstach żartu muzycznego. 	<p>I.1.1 i 6 I.2.1 i 4 I.3.3 I.4.1 i 4 II.1.1 II.2.1 i 2 II.4.1 II.6 II.9 III.1 III.5 III.9</p>
28. Operetka i musical	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Już taki jestem zimny drań</i> (H. Wars, J. Nel i L. Starski); • Utwory do słuchania: J. Offenbach, <i>Kankan</i> z operetki <i>Orfeusz w piekle</i>, J. Stokłosa, <i>Brzdęk</i> z musicalu <i>Metro</i>, wybrane przedwojenne tango i fokstrot; • Repertuar do grania: J. Offenbach, <i>Kankan</i> z operetki <i>Orfeusz w piekle</i>, <i>akompaniament do piosenki</i>; • Operetka i musical; • Różne tańce: tango, fokstrot, kankan; • Aktywne słuchanie muzyki – taniec kankana w wykonaniu palców dłoni (<i>Fermata Kankan w rękawiczkach</i>). 	<p>I.1.1</p> <p>I.2.1 i 4 I.3.3 I.4.1 i 4 II.2.1 i 2 II.4.1 i 3 II.5.3 II.6 III.1 III.2 III.5 III.9</p>
emat lekcji	Zagadnienia i materiały dydaktyczne	Podstawa programowa
29. Źródło naszej kultury – starożytność, średniowiecze, renesans	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Viva la musica!</i> (M. Praetorius); • Słuchamy: <i>Pieśń Seikilosa</i>; <i>Gaude, Mater Polonia</i>; M. Gomółka, Psalm 29 <i>Nieście chwałę, mocarze z Melodii na Psalterz Polski</i>; • Starożytność, Średniowiecze, Renesans; • Śpiewanie w kanonie; • Ślady muzyki w przeszłości (kolumna nagrobna, manuskrypty, malowidła, druki); • Chorał, <i>Gaude, Mater Polonia</i> – utrwalenie; • Mikołaj Gomółka – polski kompozytor narodowy, reprezentatywny dla epoki renesansu (utrwalenie); • Instrumenty epok: aulos, lira, szałamaja, portatyw, raket, cynk, dudy, harfa, lutnia; • Niekonwencjonalne metody pracy – gra planszowa. 	<p>I.1.1</p> <p>I.4.1 i 3 II.6 II.7 III.1 III.3</p>
30. Różnorodność muzyki – barok, klasycyzm i romantyzm	<ul style="list-style-type: none"> • Wybrane utwory spośród: fuga na chór recytujący <i>Bach w Eisenach</i>, <i>Oda do radości</i>, <i>Hulanka</i>, <i>Prząśniczka</i>, <i>Pstrąg</i>; • Słuchamy: J.S. Bach, <i>Polonez z Suity orkiestrowej h-moll</i>; J. Haydn <i>Symfonia G-dur „Niespodzianka”</i>; wybrane utwory W.A. Mozarta, L. van Beethovena, F. Chopina, 	<p>I.1.1 i 4 I.2.1 I.4.1–3 II.1.1</p>

S. Moniuszki;	II.2.1 i 2
• Gramy: <i>Gawot</i> z III suitu angielskiej J.S. Bacha, temat z Symfonii <i>Niespodzianka</i> ;	II.4.4 i 5
• Barok, Klasycyzm, Romantyzm;	II.6
• Kompozytorzy reprezentatywni dla przypomnianych epok: A. Vivaldi, J.S. Bach, W.A. Mozart, L. van Beethoven, F. Chopin, S. Moniuszko;	II.7
• Koncert życzeń – do czego chętnie powrócimy;	III.1
• Uzasadnienie własnych preferencji muzycznych;	III.2
• Niekonwencjonalne metody pracy – gra planszowa.	

31. Klucz do muzyki	• <i>Viva la musica!</i> (M. Praetorius);	I.1.1
– na dalszą drogę...	• Słuchamy: wybrane utwory muzyki XX wieku;	I.4.1 i 3
	• XX wiek i muzyka współczesna, pożegnanie;	II.6
	• Kompozytorzy reprezentatywni dla XX wieku: K. Szymanowski, W. Lutosławski, W. Kilar, H.M. Górecki, K. Penderecki;	II.7
	• Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień”;	III.1
	• Muzyka rozrywkowa: jazz, rock;	III.2
	• Motto do poszukiwania muzyki w życiu: Niech muzyka żyje w tobie!	

5. Przewidywane osiągnięcia uczniów

Przewidywane osiągnięcia sformułowano na podstawie analizy Podstawy programowej muzyki dla klas 4–7. Realizacja omawianego *Programu* zakłada, że uczeń będzie umiał:

- śpiewać polski hymn narodowy,
- wykonywać na dzwonek / flecie / instrumencie klawiszowo-wym hymn Unii Europejskiej,
- śpiewać w grupie, a czasami solo pieśni historyczne i pio-senki z repertuaru podręcznika lub inne o odpowiednim poziomie artystycznym,
- śpiewać w kanonie i na głosy,
- zaśpiewać lub zagrać wymyśloną przez siebie melodię,

- rozpoznać różne formy wypowiedzi muzycznej (np. pio-senka, pieśń, balet, opera, taniec),
- rozpoznawać cechy polskiej muzyki ludowej, zwłaszcza tańców narodowych. Poznawanie muzyki ludowej i kon-takt z dziełem Oskara Kolberga ma rozwinąć poczucie tożsamości narodowej.

Zakłada się, że uczeń pozna dzieła muzyczne ważne dla kultury polskiej i światowej wskazane przez nauczyciela, będzie umiał je rozpoznać i zanalizować. W praktyce oznacza to, że uczeń potrafi rozpoznać gatunek, rodzaj słuchanej muzyki i umiejscowić ją na osi czasu. Oprócz rozpoznania cech ogólnych rozumie ich sens, treść, również ukryte znaczenie. Z umiejętności szczegółowych wymienić można:

- przyporządkowanie utworu do odpowiedniego gatunku, czasu,
- uwzględnianie w interpretacji kontekstów, np. historycznego,
- posługiwanie się ze zrozumieniem pojęciami dot. wartości pozytywnych, np. patriotyzm, tolerancja, piękno,
- opisywanie uczucia, które budzi dzieło, uzasadnianie tytu-łu, użytych środków wyrazu,
- podanie nazwiska autora słów polskiego hymnu oraz oko-liczności narodzin pieśni,

- stosować zasady higieny głosu i słuchu w codziennym życiu,
- odczytać prostą melodię i zagrać ją na instrumencie melo-dycznym do wyboru (flet podłużny, dzwonek, instrument klawiszowy),
- zaproponować prosty akompaniament na instrumentach perkusyjnych do pieśni, piosenki, utworu lub tańca,
- zademonstrować podstawowe kroki i figury wybranych polskich tańców narodowych,
- podejmować współpracę w grupie poprzez ustalanie spo-sobu rozwiązania zadania oraz prezentacji tego rozwiąza-nia, np. w grupowych improwizacjach ruchowych, ryt-micznych, słownych itp.,
- przedstawiać „treści” utworu muzycznego w formie pla-stycznej, literackiej, aktorskiej,

- podanie nazwiska kompozytora *Ody do Radości* oraz tytu-łu utworu, z którego pochodzi dany fragment,
- wskazywanie różnic i podobieństw oraz porządkowanie zgodnie z charakterystycznymi cechami rozmaitych utwo-rów instrumentalnych, pieśni i tańców, np. polskie tańce narodowe, budowa formalna utworów,
- wykorzystywanie przekazów ikonicznych i tekstów poetyckich do porównywania z nastrojem słuchanego utworu,
- nadawanie tytułu słuchanym utworom,
- wskazywanie głównych przyczyn i skutków doniosłych wy-darzeń w historii Polski,
 - omówienie skutków szkodliwej działalności człowieka w aspekcie wpływu na zdrowie fizyczne i psychiczne. Podkreślenie szkodliwości hałasu, a natomiast dobroczynnego działania muzyki na zdrowie psychiczne – muzykoterapia,
- wyjaśnianie na prostych przykładach zmian cywilizacyj-nych, jakie nastąpiły na przestrzeni dziejów, np. przy okazji poznawania historii zapisu nutowego, czy możliwości współczesnych instrumentów,
- najważniejsze osiągnięcia w zakresie zachowania polskiego dziedzictwa kulturowego, polskich tradycji i obyczajów.

Zakłada się również, że uczeń będzie umiał posługiwać się czynnie terminami oraz symbolami muzycznymi, umożli-wiającymi komunikację:

- a) zwrotka i refren – w całym repertuarze do śpiewania,
- b) pojęcia opisujące świat sztuki, które potrzebne są do rozumienia i prowadzenia rozmów o sztuce – muzyce (np.

rozumienie pojęć związanych z elementami muzyki: nazwy solmizacyjne i literowe dźwięków w obrębie oktawy

razkreślonej, znaki chromatyczne, poszczególne wartości rytmiczne, takt, metrum, legato, staccato, repetycja, volty, AB, ABA, rondo, wariacje, kanon, pieśń, opera, balet, tańiec; pojęć związanych z wykonawstwem: solo, tutti, jednogłosowość, wielogłosowość, orkiestra i grupy instrumentów, głosy i inne oraz pojęć związanych z rodzajami muzyki: folklor i etnografia, zwyczaje i obrzędy, kolędy i pastorałki, muzyka klasyczna, obrzędowa, rozrywkowa), radiu, telewizji, filmie, teatrze (scenografia, choreografia, charakteryzacja, pantomima, libretto, akt, scena, wątek, akcja, autor, narrator, bohater, np. poprzez słuchanie lub oglądanie fragmentów oper *Straszny dwór*, *Halka* S. Moniuszki, *Wilhelm Tell* G. Rossiniego, *Tosca* G. Pucciniego, *Czarodziejski flak* W.A. Mozarta, baletów *Pan Twardowski* L. Różyckiego, *Harnasie* K. Szymanowskiego, wybranych musicali, operetek, kabaretów oraz filmów a także słuchanie utworów programowych m.in. *Karnawał zwierząt* C. Saint-Saënsa, *Taniec ognia* M. de Fallii, *Szeherazada* N. Rimskiego-Korsakowa),

c) objaśnienia i oznaczenia stosowane w partyturkach, po-trzebne do wykonywania utworów,

d) notacja muzyczna (rytm i metrum: ćwierćnuty, ósemki, szesnastki, półnuty, cała nuta, pauzy, kropka przy nucie, synkopa, przedtakt, metrum ćwierćnutowe 4/4, 3/4, 2/4 oraz ósemkowe 6/8 lub 3/8, rytm w mowie potocznej; melodia: klucz wiolinowy, gama C-dur – umiejętność odczytania, zapisania i zagrania dźwięków, znaki chromatyczne przykluczowe i przygodne – umiejętność odczytania z zapisu i zastosowania w praktyce; dynamika: forte – głośno, piano – cicho, coraz głośniejsze lub ciszej, niektóre nazwy włoskie; agogika: wolno, umiarkowanie, szybko, coraz wolniej lub szybciej, niektóre nazwy włoskie i symbole graficzne; artykulacja: legato, staccato, fermata, glissando, pizzicato),

e) schematy, np. rozmieszczenie instrumentów w orkiestrze symfonicznej czy rysunki przedstawiające budowę instrumentów.

Program ukierunkowany jest również na samokształcenie i umiejętność docierania do informacji, a w szczególności odczytywania danych z różnych tekstów źródłowych, np. poprzez odnajdywanie, wskazywanie i posługiwanie się różnymi źródłami informacji – strony internetowe, słowniki, przewodniki i inne poświęcone muzyce.

Aktywny udział w życiu kulturalnym nie jest możliwy bez umiejętności wybierania wartościowych programów z oferty mediów, dlatego *Program* wymaga analizowania np. programów radiowych lub telewizyjnych tytułów audycji poświęconych muzyce, czytania recenzji, a także śledzenia stron internetowych instytucji kulturalnych. Bardzo ważne jest stworzenie uczniom okazji do uczestniczenia w koncercie muzyki klasycznej na żywo – czy to w formie koncertu, który odbędzie się w szkole, czy też wspólnego wyjścia na koncert do filharmonii, sali koncertowej.

6. Warunki realizacji programu

Właściwą realizację programu mogą zapewnić osoby z wykształceniem muzycznym i pedagogicznym. Powinny one interesować się sztuką, śledzić aktualne wydarzenia kulturalne, zbierać nagrania, szczególnie zaś kochać muzykę i mieć wystarczające do prowadzenia przedmiotu umiejętności instrumentalno-wokalne.

Pracownia, w której będą odbywać się zajęcia muzyczne, powinna być pomieszczeniem dość dużym, aby można było w niej prowadzić również zajęcia ruchowe. Wskazane byłoby umieszczanie w niej zdjęć z festiwali i konkursów muzycznych oraz z przedstawień operowych i baletowych, a także portretów kompozytorów.

Do prowadzenia zajęć muzycznych jest niezbędne następujące wyposażenie:

- Instrument klawiszowy;
- Zestaw instrumentów perkusyjnych;
- Sprzęt audio, wideo, DVD, komputer wraz z oprogramowaniem;
- Zestaw niezbędnych płyt CD, DVD, CD-ROM-ów;
- Podręczniki i książki pomocnicze (np. słowniki, encyklopedie, przewodniki: koncertowy, operowy, baletowy);
- Tablica z pięciolinią;
- Plansze z demonstracyjne w wersji papierowej i/lub multi-medialnej.

Uczeń powinien mieć swój podręcznik oraz własny instrument (flet).

7. Ocenianie

Nieodłącznym elementem procesu kształcenia jest ocenianie. Ocena osiągnięć uczniów jest bardzo ważna, gdy daje zarówno nauczycielowi, jak i uczniowi informację o wynikach ich pracy.

Na początku każdego roku szkolnego nauczyciel jest zobowiązany poinformować uczniów oraz ich rodziców o wymaganiach programowych z przedmiotu, a także o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów. *Przedmiotowy system oceniania* zaleca się wkleić do każdego zeszytu ucznia na pierwszych zajęciach roku szkolnego. Może on mieć taką postać:

Kryteria oceniania z przedmiotu muzyka w szkole podstawowej

1. Uczeń jest oceniany za: **śpiewanie** piosenek w grupie i solo, **grę** na flecie i / lub na instrumentach perkusyjnych, **słuchanie muzyki** na lekcji, pewne **formy ruchowe**, zaangażowanie w **ćwiczeniach twórczych**, wiadomości z zakresu programu oraz karty pracy.
Dodatkową ocenę może uzyskać, gdy aktywnie uczestniczy w wydarzeniach muzycznych (chodzi na koncerty, należy do chóru, zespołu muzycznego itp.).
2. Uczeń jest przygotowany do lekcji, gdy posiada: **podręcznik, karty pracy, flet, dzienniczek** oraz odrobioną **pracę domową**.
3. W każdym semestrze uczeń może przed lekcją zgłosić **dwa nieprzygotowania**. Każde następne będzie równoznaczne z otrzymaniem oceny niedostatecznej. Sumienność będzie oceniona i wyrażona w postaci dodatkowej oceny na koniec semestru.
4. Na uzupełnienie wszelkich zaległości spowodowanych nieobecnością ucznia ma czas nie dłuższy niż **dwa tygodnie**.
5. Wymagania stawiane uczniom (podstawowe i ponadpodstawowe) wynikają bezpośrednio z realizacji materiału zawartego w cyklu *Klucz do muzyki*. Zakłada się, że uczeń spełniający wymagania podstawowe w pełnym zakresie otrzyma ocenę dostateczną, a w niepełnym – dopuszczającą. Uczeń, który w pełni opanuje materiał podstawowy i ponadpodstawowy, otrzyma ocenę bardzo dobrą, a w niepełnym – dobrą. Na ocenę celującą zasługuje uczeń wybijający się wiedzą, aktywnie uczestniczący w wydarzeniach muzycznych (koncertujący, meloman, uczestnik chóru, zespołu muzycznego itp.). Uczeń, który nie podejmuje żadnej działalności i ma wyraźnie lekceważący stosunek do przedmiotu, może otrzymać ocenę niedostateczną.

W codziennej praktyce przy ustalaniu oceny z przedmiotu muzyka należy w szczególności brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć. Każdy może się rozwijać – w zakresie swoich indywidualnych możliwości, dzięki pracy i zaangażowaniu. Przewyciężanie trudności i aktywna postawa na lekcjach powinny stanowić podstawę do oceny uczniów. Przedmiot muzyka zawiera w sobie bogactwo form aktywności – śpiew, grę na różnych instrumentach, ruch z muzyką, formy twórczości, słuchanie utworów oraz wzbogacanie wiedzy z zakresu kultury muzycznej. Ta różnorodność pozwala na osiągnięcie sukcesu każdemu z uczniów, niezależnie od uzdolnień.